Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 2 июль 1971 йил, жума | № 150 (15.020). | Баҳоси 2 тийин.

ССР ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ V СЪЕЗДИ

МОСКВА, 30 июнь. (ТАСС). Бутун Катта Кремль саройида СССР ёзувчиларининг V съезди ўз ишини давом эттирди. А. И. Янсонс ва М. Турсунзода раислигида ўтган кечки мажлисдаги музокараларда **Ч. Айтматов** (Қирғизистон), Арманистон ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **Э. С. Топчян, Н. М. Грибачев** (Москва), **Л. П. Қаюмов** (Ўзбекистон), СССР Министрлар Советн ҳузуридаги Матбуот комитетининг раиси **Б. И. Стукалин, С. П. Залигин** (Москва), Эстония ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **В. Э. Бээкман,** ВЦСПС секретари **Л. А. Землянникова, Р. И. Рождественский** (Москва) сўзладилар.

Съездни Польша Ёзувчилари союзи бош правлениесининг раиси **Ярослав Ивашкевич,** Вьетнам Демократик Республикаси Ёзувчилари союзи бош секретарининг ўринбосари **То Хоай,** жанубий вьетнамлик ёзувчи **Тху Бон,** Монголия Ёзувчилари союзининг раиси **Сономин Удвал,** Куба ёзувчилари ва маданият арбоблари уюшмасининг раиси **Николас Гильен,** немис Ёзувчилари союзи раисининг ўринбосари **Герман Кант** (ГДР), жанубий африкалик ёзувчи **Алекс Ла Гума,** Чили Ёзувчилари жамиятининг раиси **Луис Мерино Рейес** табрикладилар. Делегатлар уларни қизғин кутиб олдилар.

Раислик қилувчи Корея Халқ Демократик Республикаси Ёзувчилари союзи номидан съездга табрикнома келганлигини маълум қилди.

1 июлда съезд ўз ишини давом эттирди.

Сўзга чиққан **В. А. Чивилихин** (Москва) совет адиблари ёш авлодининг муваффақиятлари тўғрисида, Тожикистон ёзувчилар союзи правлениесининг раиси **М. Турсунзода** миллий адабиётининг ҳозирги аҳволи тўғрисида гапирди. **А. Д. Салинский** (Москва) актуал, граждан пьесалари совет театри учун муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади. Латвия Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **А. И. Янсонс** ўз нутқини миллий адабиётни ривожлантириш истиқболларига бағишлади.

Е. А. Евтушенко (Москва) совет адабиётида авлодларнинг давомийлиги тўғрисида гапирди. **Б. Н. Полевой** (Москва) ўз нутқини санъаткорнинг жамият олдидаги бурчига бағишлади. **Б. Л. Сучков** (Москва) социалистик реализм бадиий ғалабаларининг жаҳоншумул аҳамияти тўғрисида, адабиётимизнинг ютуқларини назарий жиҳатдан умумлаштириш зарур эканлиги тўғрисида, Молдавия Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **П. П. Боцу** ёзувчиларнинг икки съезди ўртасидаги даврда Молдавия адабиётининг эришган муваффақиятлари тўғрисида сўзлаб берди. **В. М. Кожевников** (Москва) совет ёзувчиларининг жаҳон адабиётига қўшаётган янгиликларини таъкидлаб ўтди. **Л. Н. Новиченко** (Украина) кўп миллатли совет адабиётининг тараққиётини таҳлил этди. Қирғизистон ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **Т. Асқаров** кейинги йилларда миллий адабиётлар тўплаган бадиий тажриба устида назарий фикр юритиш зарурлиги тўғрисида гапирди. **А. Б. Чаковский** (Москва) ўз нутқини бадиий танқидни янада ривожлантириш ва такомиллаштириш проблемаларига бағишлади.

Шундан кейин делегатлар СССР Ёзувчилар союзининг раҳбар органларини сайлашга киришдилар. (ТАСС).

Бўлиқ ғўзалар. Деҳқон фидокорона меҳнатининг самараси. Китоб районидаги «Шарқ юлдузи» колхозининг Мейли Жабборов бошлиқ бригада аъзолари 75 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» етиштириш иштиёқида меҳнат қилмоқдалар. Суратда: бригада бошлиғи М. Жабборов (олдинда) ва сувчи Асқад Муҳаммедов ўртоқлар ғўзаларни кўздан кечиришаётир.

А. Тўраев фотоси.

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ—ҲАЁТГА

МАШИНАЛАР ШАЙ БЎЛСИН

Шоймардон ҚУДРАТОВ,

Сурхондарё областидаги «Советобод» совхозининг механизатори, СССР Олий Совети депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони

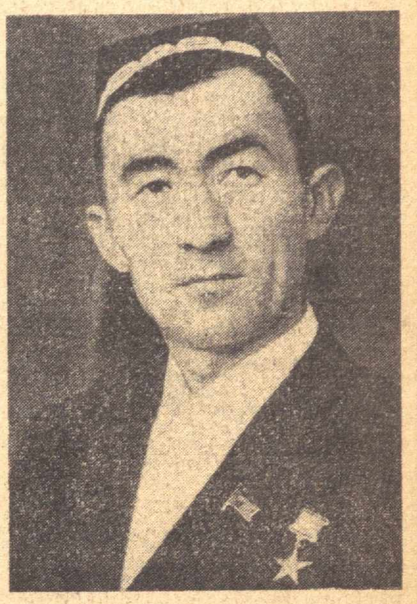

ДЕҲҚОННИНГ бахти кулди, юкнинг оғирини машиналар кўтаряпти. Техника туфайли ишчилар билан деҳқонлар ҳамкорлиги янада мустаҳкамланди. Машиналар деҳқончиликнинг ҳамма соҳаларидан мустаҳкам ўрин олди. Пахтачиликни комплекс механизациялашда зўр муваффақиятларга эришилди. Машиналар шарофати билан қишлоқда марказий фигура деб аталмиш механизаторларнинг катта армияси бунёдга келди, унинг сафлари тобора кенгайяпти, мустаҳкамланяпти. Бу, табиий ҳолдир Чунки қишлоқ хўжалигимиз, хусусан пахтачилигимизнинг келажак истиқболи механизация, химизация, ирригация-мелиорация ва ҳосилдорликни ошириш, деҳқончилик маданиятини юксалтиришга боғлиқдир.

Касбим — механизатор, кетмонни машинага алмаштирганимга кўп йиллар бўлди. Хайдов тракторидан тортиб универсалгача, тележкадан тортиб «Ўзбекистон» маркали пахта териш машинасигача — ҳаммасини бошқариб кўрдим. Шуни мамнунлик билан айтишим керакки, пахта етиштиришни кўпайтиришда асосий омил машиналар бўлди.

Сўзимнинг исботи учун мисол келтираман. Бултур бригадамда 92 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтарилди, ҳар бир ишловчи ҳисобига 30 тоннадан пахта етиштирилди. **Ўзим «Ўзбекистон»да 650 тонна дурдона тердим. Шунча пахта қўлда терилганда 13 минг ишчи-куни сарф бўларди, ёки бир мавсумда 325 теримчи ишлаши керак эди. 650 тонна пахтани қўлда теришга 35 минг 750 сўм маблағ кетади. Шунча пахтани машинада териш учун эса атиги 1625 сўм пул харажат қилинди. Ёки қўлда терилганига нисбатан 34 минг 125 сўм пул тежаб қолинди.** Мана сизга машинанинг шарофати!

Машиналар механизаторларнинг моддий манфаатдорлигини оширишда беқиёс катта роль ўйнамоқда. Масалан, 1967 йилда бригадамиз ишчисининг ойлик маоши ўртача 100 сўм эди. Теримни комплекс механизациялаштиришимиз туфайли эндиликда 199 сўмга етди. Бундан чиқадиган хулоса шуки, кўп ҳақ олиб, пири-бадавлат ҳаёт кечираман, орзуларимни рўёбга чиқараман деган ҳар бир деҳқон машиналарни бошқаришни ўргансин, теримни комплекс механизациялашга улуш қўшсин.

Тошкент ва Сирдарё областларининг меҳнаткашлари 1971 йилда етиштирилган пахта ҳосилининг асосий қисмини «зангори кема»ларда териб олиш ташаббусини бошладилар. Бу жуда катта ватанпарварлик ишидир. **Ҳар бир область, район, колхоз, совхоз теримни комплекс механизациялашга қаратилган тадбирлар ишлаб чиқиши, механизаторларнинг ҳаммаси ўз зиммасига конкрет мажбуриятлар олиши мақсадга мувофиқдир. Ҳамма жойда машиналарга кенг йўл очайлик. Фақат шу йилнинг ўзигина эмас, балки келгуси йилларда ҳам теримни тўла машиналаштиришни мўлжаллаб иш тутайлик.**

Биз тошкентликлар ва сирдарёликларнинг тадбирларини ўқиб чиқдик ва тўла маъқуллаймиз. Шу асосда бригадамиз бўйича режалар туздик. **92 гектар майдонда ғўза ўстиряпмиз. Гектаридан олинадиган ҳосилни бир йилда 10 центнер кўтариб, 45 центнерга етказамиз, ҳосилнинг ҳаммасини «зангори кема»ларда терамиз, теримда қўл кучи ишлатмаймиз.** Қатор ораларига тўкилган, чаноқларда қолган пахтани, кеч очилган кўсакларни ҳам механизмлар воситасида йиғиб оламиз. **Ўзим машинада бултургидан ошириб пахта тераман.**

Олинган мажбуриятни бажариш учун ҳозирдан тараддуд кўриш керак. Бунинг учун нималар талаб этилади? Йирик ва серҳосилли карталар машина теримига ажратилиши керак. Пайкалнинг бир бошидан иккинчи бошига боргунча бункер тўлгандагина машинанинг иш унуми юқори бўлади. Ғўзаларнинг бўйи бир метрдан ошмаслиги, ғовлаб кетмаслиги лозим. Ҳосил шохлари калта бўғин бўлса, ҳосил нишоналари кўп тўпланса, ўшандай карталарда ҳар куни 18-20 тонна ва ундан ошириб пахта териш мумкин. Бунинг учун **сувчилар шу кунларда ғўзаларни саратов сувига қондиришлари, бир туп ҳам ғўзани чанқатиб қўймасликлари зарур. Йиллик ўғит нормаси шу кунларда экинга берилиши керак.** Акс ҳолда таъсири самарали бўлмайди. «Шарбат»га тўйдирилган ғўзалар айниқса серҳосил бўлишини унутмаслигимиз керак.

Машиналарнинг унумли ишлашида ғўза баргини сунъий усулда тўктириш катта аҳамиятга эга. Мутахассислар ҳозирдан ғўза барги қачон тўктирилишини, заҳарли химикатларни ташиб олиш чораларини кўришлари зарур. Химикатлар алоҳида жойда сақланиб, кўсакларнинг 60-65 проценти очилганда сепилса яхши натижа беради. Биз айнан шундай қиламиз. Машиналар, турли агрегат ва механизмлар, тележкалар июль ойида тахт қилиб қўйилиши лозим. Уларни тахт қилиш билан синовдан ўтказиш керак, токи терим бошланганда аттанг деб қолмайлик. Ҳар бир механик-ҳайдовчи ўзига шогирдлар олиши, машина теримининг сирларини ўргатиши керак. Чунки, **бу йилги шароитда машиналар икки сменада ишлатилган тақдирдагина 2 миллион тонналик «оқ олтин» хирмони техника кучи билан қад кўтаради.**

Тошкентликлар ва сирдарёликлар ҳунар-техника таълими мактаблари, техникага даҳлдор техникумлар, олий ўқув юртларининг талаба ва студентлари, шофёрлардан кўп киши механик-ҳайдовчи бўлиб ишлашини айтишди. Ватанпарварлик ташаббусини чин юракдан маъқуллаймиз. Шу билан бирга уларнинг малакасини ошириш зарурлигини эсга солиб ўтамиз. Сабаби, машиналар малакали механизаторнинг қўлида отдек кишнаса, малакасиз кишининг қўлида яхши унум бермайди. Унинг «тили»ни билмаган киши сарсон бўлиб қолиши мумкин. Шунинг учун иложи борича механизаторларнинг малакасини оширайлик. **Мен мавсумда камида ўнта шогирд тайёрлайман, улар билан мусобақалашиб ишлайман.**

Кўпинча мендан «ҳамма ҳам терим машинасини бошқариши, кўп пахта териши мумкинми?» деб сўрашади. Инсоннинг қўлидан келмайдиган иш йўқ. Биринчи марта машина ўриндиғига ўтирган кишига иш оғирроқ туюлади. Лекин астойдил ҳаракат қилса, қийинчиликлардан қўрқмаса, ўзининг малакасини ошириб борса ҳамма терим машиналарини моҳирлик билан бошқариб, кўп пахта териши мумкин ва лозим. Давр, замон шуни талаб қиляпти. Мен 10-синфни битирган ёшлар, илғор теримчиларга механизаторлик касбини эгаллашни маслаҳат бераман.

1971 йил — синов йили. Ҳаммамиз бир жон, бир тан бўлиб пахтадан юқори ҳосил етиштирайлик, 2 миллион тонна пахтани машиналарда теришга мустаҳкам замин яратайлик, механизаторлик касбини зиммамизга олган мажбуриятларимизни бажариш билан шарафлайлик.

ВЕТЕРИНАРЛАР КЕНГАШИ

Тошкентда ветеринария хизмати мутахассисларининг кенгаш-семинари бўлиб ўтди. Ўтган беш йилликда қилинган ишлар якунлаштирилди ва тўққизинчи беш йилликдаги вазифалар белгиланди.

Кенгаш қатнашчилари ветеринария хизмати барча ходимларини мавжуд резервлардан тўлароқ фойдаланиб, республикада чорвачиликни янада юксалтиришга ёрдам беришга даъват этдилар.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Й. Р. Қурбонов қатнашди. (ЎзТАГ).

РЕСПУБЛИКА РАССОМЛАРИ СОЮЗИДА

Шу ижодий союз правлениесининг пленуми КПСС XXIV съезди билан Ўзбекистон Компартияси XVIII съездининг қарорларини бажариш юзасидан Ўзбекистон рассомларининг вазифаларига бағишланди. Докладчи — правление раиси, Ўзбекистон ССР халқ рассоми Р. Аҳмедов ва музокараларда сўзга чиққан кишилар ҳозирги вақтда мўйқалам усталари олдида турган катта масъулият тўғрисида гапирдилар.

(ЎзТАГ).

ҚАҲРАМОНЛАР БИЛАН ВИДОЛАШИШ

Ватанимизнинг шонли фарзандлари — космосни забт этувчи қаҳрамонлар Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков, Виктор Иванович Пацаевдан жудолик муносабати билан совет кишилари, бутун тараққийпарвар инсоният чуқур мотам тутмоқда.

... Совет Армияси Марказий уйининг Қизил байроқли зали мотам либосида. 1 июль кундуз соат 12 да қаҳрамонлар билан видолашиш учун зал эшиги очилди.

Дафн этишни уюштирувчи ҳукумат комиссиясининг аъзолари биринчи бўлиб мотам вахтасида турадилар. Фахрий қоравулда — А. П. Кириленко, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Л. В. Смирнов, М. В. Келдиш, А. А. Гречко, С. А. Афанасьев, Л. А. Борисов, В. Ф. Промислов, В. А. Шаталов, М. П. Георгадзе, М. С. Смиртюков.

Залга одамлар тўхтовсиз келиб турибди. Бу ерда мотам марсияси чалинмоқда.

СССР космонавт учувчилари мотам вахтасида турадилар.

Постамент атрофига КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети, РСФСР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети, СССР Мудофаа министрлиги, Совет Армияси ва Ҳарбий-денгиз флоти бош сиёсий бошқармасидан, ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитети, КПСС Москва шаҳар комитетидан ва Москва Совети ижроия комитетидан, ҳарбий округлар ва қисмлар қўмондонлиги, ҳарбий академиялар, министрликлар ва идоралардан, космонавт учувчилардан, қаҳрамонларнинг қариндош-уруғлари ва яқинларидан гулчамбарлар қўйилган. Янги гулчамбарлар тўхтовсиз келтирилмоқда.

Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари қаҳрамонлар хотирасини ҳурматлаб эсга олиш учун бу ерга келишди. Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, М. С. Соломенцев ўртоқлар, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг раиси Г. Ф. Сизов фахрий қоровулда турадилар.

Совет раҳбарлари ҳалок бўлганларнинг залда ҳозир бўлган оила аъзолари ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия билдирдилар. (ТАСС).

ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДАН

Космос қаҳрамонларининг ҳалокати комсомоллар ва ёшлар кўнглини ўртаб юборди. Мусибат алами чексиз.

СССР космонавт учувчилари, орбитал илмий станциянинг биринчи экипажи Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков ва Виктор Иванович Пацаев мислсиз иш қилдилар. Учувчи бошқарадиган дунёда биринчи орбитал лабораторияда улар қилган иш космик фазони фан ва халқ хўжалигини ривожлантириш манфаатларини кўзлаб бундан буён ҳам тадқиқ қилиш ва ўзлаштириш учун янги истиқболлар очиб беради.

Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков ва В. И. Пацаевларнинг қиёссиз парвози — коммунистик партия тарбиялаб вояга етказган, комсомол тарбиясини кўрган кишилар мардлигининг ажойиб намунасидир, қаҳрамонлик, юксак ғоявийликнинг энг ёрқин тимсолидир. Ватан билан партия уларга қийин ва шарафли вазифани ишониб топширдилар. Улар бу вазифани шараф билан бажардилар. Довюрак космонавтларнинг номлари коинотни ўрганиш ва забт этишнинг машаққатли йўлидаги буюк ғалабалар йилномасидан муносиб ўрин олади.

Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков В. И. Пацаевларнинг ёрқин ҳаёти ва жасорати Ленин комсомоли учун, совет ёшлари учун ҳамиша Ватанга садоқат билан хизмат қилишнинг сўнмас намунаси бўлиб, қаҳрамонлик ва мардлик намунаси бўлиб қолади, йигит ва қизларни коммунизм тантанаси йўлида янги-янги зафарларга чорлай беради.

ВЛКСМ Марказий Комитети.

СССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИДАН

СССР Фанлар Академияси жасур космонавтлар, биринчи орбитал «Салют» станциясининг қаҳрамон экипажи — Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков ва Виктор Иванович Пацаевларнинг программани бажариб бўлганларидан кейин «Союз-11» кемасида ерга қайтиб тушаётганларида ҳалок бўлганликларига чуқур қайғурмоқда.

Уларнинг узоқ муддат учадиган биринчи орбитал станцияда қилган парвозлари космик тадқиқотларда янги босқични бошлаб берди. Бу босқич фан учун ва ундан инсоният бахт-саодати йўлида фойдаланиш учун жуда катта истиқболлар очиб беради.

СССР Фанлар Академиясининг олимлари бутун совет халқи билан биргаликда бевақт ҳалок бўлган қаҳрамонларнинг оилаларига чуқур ҳамдардлик изҳор этадилар. Уларнинг порлоқ хотираси, уларнинг мислсиз жасорати космик фазони ўзлаштириш тарихида абадий сақланиб қолади.

СССР Фанлар Академияси.

ЖАҲОН МОТАМ ТУТМОҚДА

Барча мамлакатлардаги давлат ва жамоат арбоблари, олимлар ва мутахассислар, оддий кишилар совет космонавтлари — Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков, В. И. Пацаев ҳалокатидан қайғурмоқдалар. Жаҳон матбуоти ва радиоси уларнинг космосни тадқиқ этиш ва забт қилишга катта ҳисса қўшганликларини таъкидламоқда.

Бутун жаҳон уларнинг бемаҳал вафот этганлиги муносабати билан совет халқига, ҳалок бўлганларнинг оилаларига чуқур таъзия билдирмоқда.

БЕРЛИН, 30 июнь. (ТАСС). Совет космонавтлари Г. Добровольский, В. Волков ва В. Пацаевлар фожиали ҳалок бўлганликлари муносабати билан Германия Демократик Республикасининг жамоатчилиги чуқур мотам тутмоқда.

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. Хонеккер, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГДР Министрлар Советининг раиси В. Штоф, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари бугун СССРнинг ГДРдаги элчихонасига келишди. Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. Хонеккер СССРнинг ГДРдаги элчиси П. А. Абрасимовга мурожаат қилиб, оғир мусибат муносабати билан Германия Бирлашган Социалистик партияси раҳбарлиги номидан КПССга ва унинг Марказий Комитетига, СССР ҳукумати ва совет халқига ҳалок бўлган космонавтларнинг қариндош-уруғларига чин кўнгилдан ҳамдардлик билдирди.

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети, партиянинг ҳамма аъзолари ва республикамизнинг бутун халқи, деди у, космос қаҳрамонларини — космонавтлар Георгий Добровольский, Владислав Волков ва Виктор Пацаевларнинг ҳалок бўлганликларига жуда қайғурмоқдалар. ГДР раҳбарлари ҳамдардлик дафтарига ўз сўзларини ёзиб қўйдилар.

Бошқа демократик партиялар ва оммавий ташкилотларнинг раҳбар арбоблари ҳам чуқур ҳамдардлик изҳор қилдилар.

ВАРШАВА. Халқ Польшаси пойтахтидаги жамоат ташкилотлари ва корхоналарнинг неча юзлаб вакиллари Варшавадаги совет элчихонасига келишди. Улар жуда оғир мусибатга дучор бўлган Советлар мамлакатининг қардош халқига ўз коллективлари номидан самимий таъзия сўзларини айтишди. Совет элчихонаси ва Познань, Краков ва Гданьскдаги совет консулхоналари жуда кўп телеграммалар олмоқда.

Зелена-Гура шаҳридаги Гагарин номли техникумда митинг бўлди. Митингда қатнашган ўқувчилар совет космонавтлари ёшларга ўз ишига фидокорона садоқат намунасини кўрсатмоқдалар, Ю. Гагарин, Г. Добровольский, В. Волков ва В. Пацаев номлари поляк йигит-қизлари учун мардлик ҳамда қаҳрамонлик рамзи бўлиб қолди, деб таъкидладилар.

САНТЬЯГО. Президент Альенде СССРнинг Сантьягодаги элчихонасида бўлди ва совет космонавтларининг фожиали ҳалокати муносабати билан чуқур таъзия билдирди. У меҳмонлар дафтарига «ўз ҳаётини бутун инсоният тараққиёти учун бағишлаган» космос қаҳрамонларига чексиз иззат ва ҳурмат сўзларини ёзиб қолдирди.

ПАРИЖ. «Союз-11» космик кемаси экипажининг ҳалокати тўғрисидаги хабар французларни ларзага келтирди. «Космик фазони тадқиқ этиш хавф-хатарга тўла машаққатли йўл эканлигини, космонавтлар эса қаҳрамон, фидокор кишилар эканлигини ҳаммамиз билсак-да, — деди ўз эшиттиришида Франция радиосининг илмий шарҳловчиси, — фан ва инсониятнинг келажаги учун жасорат қилаётиб ҳеч нарсани, ҳатто ҳаётини ҳам аямаган кишилар тўғрисида қалбимиз эзилмасдан ўйлай олмаймиз».

«Совет космик программаси учун жавоб берувчи кишилар космонавтларнинг ҳаёти тўғрисида нечоғлик ғамхўрлик қилишлари бизга маълум, — деб ёзади Франс пресс агентлиги. Мумкин бўлган ҳамма эҳтиёткорлик чоралари кўрилган бўлишига шубҳа қилмаса бўлади».

Олимлар, жамоат арбоблари, кўпгина оддий французлар ҳалок бўлган космонавтларнинг қариндошлари, ёр-дўстларига ўз ҳамдардликлари билдирилишини сўраяптилар. Улар космосга биринчи бўлиб йўл очган мамлакатнинг келажакда эришадиган муваффақиятлари қаҳрамонларнинг хотирасини ўрнига қўювчи энг яхши ёдгорлик бўлади, деб ишонч билдирмоқдалар.

ЛОНДОН. «Салют» космик станциясининг орбита бўйлаб мисли кўрилмаган давомли учишини ҳамда станциядаги совет космонавтларининг ишини бутун учиш давомида диққат билан кузатиб борган «Жодрелл бэнк» обсерваториясининг ходимлари чуқур қайғу ва ҳамдардлик изҳор этдилар.

«Жодрелл бэнк» обсерваториясининг ходимлари, деди унинг раҳбари профессор Бернард Ловелл, совет ҳамкасабаларига ҳамда ҳалок бўлган космонавтлар Георгий Добровольский, Виктор Пацаев ва Владислав Волковнинг оилаларига чуқур ҳамдардлик изҳор этадилар».

Кэмбриж университетига қарашли Мюллард радиоастрономик обсерваториясининг профессори Мартин Райл ҳамдардлик изҳор этди. У космосни тадқиқ этиш оғир иш ва ҳаддан ташқари хавф-хатар билан боғланган, деб таъкидлади. Совет космонавтлари, деди у, ҳатто ўз ҳалокатлари билан ҳам фанни ўрганишга катта хизмат кўрсатдилар, чунки уларнинг ҳалок бўлиш сабабларини ўрганиш келгуси учишлар чоғида бошқа космонавтлар ҳаётини сақлаб қолишда ёрдам беради.

ХИТОЙ КОМПАРТИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА ДОИР

Бундан ярим аср илгари, 1921 йил 1 июлда Шанхайда Хитой Компартиясининг I съезди бўлиб ўтган эди. Съезд янги типдаги пролетар партияси сифатида Хитой Коммунистик партияси тузилганлигини эълон қилди. Съезднинг ҳужжатларида Хитой Компартиясининг мақсади пролетариат диктатурасини кураш йўли билан қўлга киритишдан, социализм қуришдан, коммунизм учун курашдан иборат, партия Коммунистик Интернационал билан боғланган, деб таъкидланган эди.

Ўша пайтдан буён ХКП катта ва оғир йўлни босиб ўтди. Партия хитой халқининг миллий ва социал озодлик йўлидаги курашига бошчилик қилди, уни революциянинг ғалабасига олиб келди ва Хитойни тараққиётнинг социалистик йўлидан бошлаб борди. ХКП бу вазифани бажара олганлигининг боиси шундаки, коммунистлар марксизм-ленинизм улуғ таълимотига амал қилиб, халқнинг умид-орзусини ифода қилдилар ва империализмга, компрадор буржуазияга ва феодалларга қарши, майда буржуа революционлигига, «сўл» ва ўнг оғмачиликка, шовинизм ва миллатчиликка қарши тинимсиз кураш олиб бордилар. Партиядаги марксчи-ленинчи, интернационалистик кучларнинг илмий коммунизм идеаллари тантанаси йўлида майда буржуа, миллатчи кучларга қарши узлуксиз кураш олиб борганлиги ХКП тарихининг характерли хусусиятидир.

1.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг, ёш Совет Россиясининг муваффақиятлари таъсири остида Хитойдаги ёш ишчилар синфининг сиёсий активлиги ўсганлиги, мамлакатда революцион-демократик ва миллий-озодлик ҳаракати юксалганлиги натижасида Хитой Компартияси ташкил топди.

Хитойда марксизмнинг биринчи пропагандисти, кейинчалик ХКП асосчиларидан ва унинг етакчи назариётчиларидан бири, коммунист-интернационалист Ли Да-чжао Октябрь революцияси тажрибасининг Хитой учун аҳамияти тўғрисида қуйидагиларни ёзган эди: «Биз рус революциясининг янги жаҳон цивилизацияси машъали сифатида ифтихор билан табриклашимиз керак. Биз озодлик ва инсонпарварлик принциплари асосида қурилаётган янги Россиядан олинаётган хабарларга эътибор билан қарашимиз лозим. Шундай қилганимиздагина жаҳон тараққиёти билан бирга қадам ташлаб борамиз».

Хитойда меҳнаткашларнинг социал озодлиги учун кураш антиимпериалистик кураш вазифалари билан чамбарчас боғланди. Мамлакатни ўзининг ярим мустамлакасига айлантириб қўйган империализмгина ўша даврда революция йўлидаги асосий ғов эди. Лениннинг «халқаро куч» бўлмиш капитал тўғрисида чиқарган хулосаси тўғри эканлиги Хитойда ХКП раҳбарлигида кучайиб кетган озодлик курашида жуда яққол намоён бўлди. «Ана шу халқаро кучни енгмоқ учун, деб таълим берган эди В. И. Ленин, ишчиларнинг халқаро иттифоқи, уларнинг халқаро қардошлиги бўлиши керак». КПСС, совет халқи, жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракати ХКП учун, Хитой меҳнаткашлари учун ана шундай мустаҳкам иттифоқчи бўлиб қолди.

Коминтерн ва совет коммунистлари Хитойда 1919 йилдаги антиимпериалистик «4 май ҳаракати»дан кейин пайдо бўлган дастлабки марксистик тўгаракларни уюштиришда, уларни пролетар марксча-ленинча идеология негизида бирлаштиришда Хитой революционерларига зарур амалий ёрдам кўрсатдилар. Коминтерн II конгрессининг қарорлари, В. И. Лениннинг бу конгрессда миллий ва мустамлака масалалари хусусида сўзлаган нутқи кучли восита бўлиб хизмат қилди ва Хитойдаги марксист революционерларни бирлаштириш учун ғоявий негиз бўлди. Коминтерн марксизм-ленинизм назариясини, ленинчи большевиклар партиясининг тажрибасини пухта билиб олишда Хитой революционерларига катта ёрдам берди.

Хитой Компартияси вужудга келган чоқданоқ миллий демократик революция кучайиб кетган эди. Хитой Компартияси империализмга, феодализмга қарши кураш программаси билан майдонга чиқди. ХКПнинг I съездидан III съездигача ўтган давр ичида, яъни 1924 йилгача партиянинг ташкилий ва ғоявий ўсиш жараёни давом этди. 1922 йилда Хитой Компартияси Коминтернга қабул қилинди. Партия 1923 йилда ўтказилган III съездида ўша йиллардаги буюк революционер-демократ Сунь Ят-сен раҳбарлигидаги гоминдан билан ягона миллий-революцион фронт йўлини илгари сурди.

Хитойда кенг халқ оммасининг империализмга қарши ҳаракати кучайди. Ишчилар синфи бу ҳаракатнинг олдинги сафларида борди. Шунинг учун ҳам ўша даврда миллий революцияда пролетариат гегемониясига эришиш масаласи ХКП олдида кескин масала бўлиб қолди. Гонконг-Кантон денгизчилари забастовкаси, Шанхай пролетариати ялпи забастовкасининг тажрибаси, мамлакатда деҳқонлар ҳаракатининг кучайиб кетганлиги пролетариат партиянинг асосий таянчи, революциянинг авангарди эканлигини, деҳқонлар эса пролетариатнинг асосий иттифоқчиси эканлигини, Хитойда пролетариат қўллаб-қувватламаса, революция ғалаба қозониши мумкин эмаслигини кўрсатди.

1927 йилда гоминданнинг Чан Кай-ши бошчилигидаги ўнг қаноти контрреволюцион тўнтариш қилганлиги натижасида ягона фронт тарқалиб кетди. ХКП ва унга хайрихоҳ бўлганлар қонли террор остида қолди. Хитой халқининг неча юз минглаб ўғил ва қизлари ана шу террор қурбони бўлди. Ҳалок бўлганлар орасида Хитой Компартиясининг ХКП Марказий Комитети бош секретарлари Сян Чжун-фа ва Цюй Цю-бо каби таниқли арбоблари, деҳқонлар ҳаракатининг атоқли раҳбари Пэн-Бай, ХКП раҳбарларидан ва Хитой комсомоли ташкилотчиларидан бири Чжан Тай-лэй, машҳур Кантон коммунасининг раҳбари Су Чжао-чжэн, ХКП дастлабки революцион базаларидан бирининг асосчиси Фан Чжи-минь ва бошқа жуда кўп кишилар бор эди.

Аҳвол яна шу билан мушкуллашдики, ўша даврда ХКПда ўнг оғмачилик йўли пайдо бўлди. Бу йўл партиянинг омма билан алоқасига путур етказди, жаҳон коммунистик ҳаракати тажрибасидан фойдаланишга, Коминтерн тавсияларини амалга оширишга халақит берди. Хитой Компартиясининг VI съезди партия учун ғоят оғир бўлган ана шу даврда (1928 йил) ўтказилди. Съезд партиянинг янги вазиятдаги вазифаларини муҳокама қилди. Съезднинг қарорлари - революцион ҳаракатнинг халқаро тажрибасини ҳисобга олиб ишлаб чиқилди ва бу қарорлар аграр революцияни кучайтириш стратегияси ва тактикаси, қуролли кучларни барпо этиш, қишлоқ районларда таянч базаларини вужудга келтириш каби туб масалаларга таааллуқли эди. Бу съезд ишлаб чиққан йўл-йўриқ Хитой революциясининг ривожланиш йўлларини белгилаб берди.

20-йилларнинг охири ва 30-йилларнинг биринчи ярми партия учун яна жуда мураккаб давр бўлди. Реакция коммунистларни доим қаттиқ таъқиб этди партиянинг ўзида эса майда буржуа унсурлар актив ҳаракат қилдилар. Улар 30-йилларнинг ўрталарида партиядаги асосий мавқеларни ўз қўлларига олдилар.

Чанкайшичилар Хитой Компартиясига қарши террор қилиш билан бир вақтда советларга қарши кампания олиб бордилар, кейинчалик эса Совет — Хитой чегарасида қуролли иғвогарлик уюштирдилар. Хитойнинг интернационалист коммунистлари Совет Иттифоқи билан уруш қилишга даъват этган ва бўҳтон билан СССРни «қизил империализм»да айблашга уринган Чан Кай-ши кўрсатмаларининг реакцион моҳиятини қатъиян фош қилиб ташладилар.

Ана шу контрреволюцион йўл Хитой халқининг бошига қандай кулфатлар солганлиги ҳаммага маълум. Воқеаларнинг шундан кейинги бориши Хитойнинг душманлари, мамлакат ичкарисидаги социализм душманлари революцион ҳаракатни заифлаштириб, уни чалғитишга уринган чоқларида, ҳар сафар антисоветизмни авж олдирганликларини кўрсатди. Хитойнинг озодлиги учун кураш йилларида шундай бўлган эди, кейинчалик миллатчи ва буржуа унсурлар ҳам шундай ҳаракат қилдилар.

Хитой Компартияси учун оғир бўлган ана шу даврда совет коммунистлари Хитой ватанпарварларини ҳимоя қилиш йўлидаги қудратли халқаро ҳаракатнинг ташаббускори бўлиб майдонга чиқдилар. Коминтерн жаҳондаги барча коммунистларни «Хитой революциясини бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаш»га даъват этди.

Япон империализмининг Хитойга қарши агрессияси мамлакатдаги кучларни қайтадан гуруҳлашга олиб келди ва миллатни қутқазиш масаласи асосий масала қилиб қўйилди. Г. Димитров 1936 йилда Коминтернда сўзлаган нутқида ХКПнинг вазифаси — «япон босқинчиларига қарши Хитой халқининг ғоят кўпчилигини бирлаштиришга эришиш»дан иборат деб таъкидлади. Хитой Компартияси Марказий Комитети японларга қарши ягона фронтни вужудга келтириш ташаббускори бўлди. Бу шиор хитой халқининг туб манфаатларига жавоб берар эди. Хитой Компартияси японларга қарши курашда муҳим роль ўйнаганлиги сабабли ғоят таъсирчан миллий кучга айланди.

Японияга қарши уруш узоқ давом этган оғир уруш бўлди. Гитлерчилар фашизми ва япон милитаризми мағлубиятга учраганлиги натижасида Хитойни япон босқинчиларидан узил-кесил озод қилиш имконияти туғилди. Совет Иттифоқи империализмнинг энг реакцион кучлари устидан ғалаба қозонишда ҳал қилувчи роль ўйнади. Бунинг натижасида Европа ва Осиёдаги бир қанча мамлакатлар, шу жумладан Хитойда ҳам халқ революцияларининг ғалаба қозониши учун энг қулай шарт-шароит вужудга келди. Совет Иттифоқининг Узоқ Шарқда халоскорлик вазифасини бажарганлиги, Японияга қарашли сараланган Квантун армиясининг тор-мор этилганлиги, Монголия халқ республикаси жангчилари, хитой ва корейс партизанларининг актив иштирокида Маньчжуриянинг озод қилинганлиги — буларнинг ҳаммаси Японияниниг таслим бўлишига ва Хитойни чет эл зулмидан халос қилишгагина олиб келиш билан чекланмай, балки кейинчалик чанкайшичиларни тор-мор қилиш учун ҳам катта имконият яратиб берди. Американинг Хитойдаги интервенциясига Совет Иттифоқи туфайли йўл қўйилмади.

Совет Армиясининг ва Маньчжуриядаги совет граждан мутахассисларининг ёрдами билан Хитой коммунистлари томонидан вужудга келтирилган ҳарбий-революцион база Хитой революциясининг ғалаба қозониши учун жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Бу база шундай плацдарм бўлдики, янгидан ташкил этилган, таълим олган қайтадан қуроллантирилган Халқ-озодлик армияси Хитой Компартияси раҳбарлигида ана шу плацдармга таяниб, гоминданчи реакционерларни Хитойдан ҳайдаб чиқарди.

Хитойда империализмга, феодализмга қарши демократик революциянинг ғалабаси жуда катта воқеа бўлиб, жаҳондаги бутун тараққиётга жиддий таъсир кўрсатди. Бу революциянинг муваффақияти Хитойда марксизм-ленинизмнинг ғалабаси бўлди. Хитой революционерларининг халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати билан интернационал бирдамлиги, мустаҳкам алоқаси, Совет Иттифоқининг ва жаҳон социализм системасидаги бошқа мамлакатларнинг ёрдами хитой халқининг, хитой ишчилари, деҳқонлари, зиёлиларининг ХКП раҳбарлигида кўп йиллар мобайнида олиб борган фидокорона курашда ғалаба қозонишларини таъминлади.

2.

Революциянинг ғалабаси хитой халқи олдида сиёсий, социал ва иқтисодий соҳаларда туб ўзгаришлар қилиш йўлини очиб берди. Революцияни янада ривожлантиришнинг объектив эҳтиёжлари, Хитойнинг социалистик йўлга кирганлиги, шунингдек, империализмнинг хавф солиб турганлиги Хитойнинг СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан жуда яқин дўстона алоқалар ўрнатиш зарурлигини тақозо этди, чунки СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар Хитой Халқ Республикасига зарур сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий мадад ва ёрдам бера олар эдилар.

Пролетар, социалистик интернационализмнинг буюк принципларига содиқ бўлган КПСС, совет халқи революцион кураш йилларида бўлгани каби социализм қуришда ҳам хитой халқига зарур бўлган бутун ёрдамни бериб турдилар. СССРнинг ёрдами билан Хитойда 250 дан ортиқ йирик замонавий саноат корхонаси ва объекти қурилди. ХКП раҳбарларининг эътироф қилиб айтганларидек, бу корхоналар «Хитой саноатининг ўзаги» бўлиб қолди. Ўша вақтда «Жэньминь жибао» газетаси бундай деб ёзган эди: «Совет Иттифоқининг мамлакатимиз иқтисодий қурилишига бераётган ёрдами миқдор жиҳатидан ҳам, ўз кўлами жиҳатидан ҳам тарихда тенги йўқ ёрдамдир».

ХХР ташкил топганидан кейин ўтган биринчи ўн йил мобайнида мамлакатда социализм негизлари яратилди, социалистик қурилишни янада авж олдириш имкониятини очиб берадиган иқтисодий базис вужудга келтирилди.

1956 йилда ХКПнинг VIII съезди бўлиб ўтди. Бу съезд партия тарихида, хитой халқи ҳаётида алоҳида ўрин олади. Съезд партиядаги марксчи-ленинчи кучларни мустаҳкамлаш шиори остида ўтди. Бу съезд жаҳон социализм системаси мамлакатлари билан яқин иттифоқ бўлиб социализм қуришга қаратилган бош йўлни тасдиқлади.

ХКПнинг VIII съезди идеология ва сиёсат соҳасида партия билан мамлакатда кўриниб қолган миллатчилик ва шовинистик тенденцияларга принципиал зарба берди. Съездда қабул қилинган ХКП Уставининг «Программанинг асосий қоидалари» деган бўлимида партиянинг ғоявий-назарий асоси қатъият билан таъкидланиб, «Хитой Коммунистик партияси ўз фаолиятида марксизм-ленинизмга амал қилади» дейилган эди.

VIII съезд социалистик туб ўзгаришларни давом эттиришнинг конкрет йўлларини кўрсатиб ва мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг муҳим вазифаларини белгилаб, шу билан бирга «халқ ҳаётнинг моддий ва маданий эҳтиёжларини максимал қондириш» партия бутун ишининг асосий мақсадидир, деб таъкидлади.

Ташқи сиёсат соҳасида съезд «улуғ Совет Иттифоқи билан ва барча халқ демократияси мамлакатлари билан абадий ва бузилмас қардошларча дўстликни мустаҳкамлаш ва кучайтиришни давом эттириш» зарурлигини биринчи навбатдаги вазифа деб таърифлади.

Съезд партия билан мамлакат олдида социалистик қурилиш соҳасида турган вазифаларнинг мураккаблигини тушуниб, ХКПнинг ривожланиш сабоқларини инобатга олиб, партияни ҳушёрликка чақирди, буюк давлатчилик шовинизмининг, майда буржуа миллатчилиги идеологиясининг ҳамма кўринишларига қарши кескин кураш олиб боришга чақирди. VIII съезд резолюциясида бундай дейилган эди: «Башарти биз ғайри пролетар идеологиянинг таъсирига берилиб кетсак, манманлик ва хотиржамликка берилиб кетсак, ўзимизга бино қўйиб, ўзимизни нуқсонсиз деб ҳисобласак ва ғоят камтарлик билан ўқимасак, у ҳолда биз субъективизм иллатидан аввалгидек асло қутула олмаймиз». Бундай огоҳлантириш нақадар ўз вақтида қилинган огоҳлантириш эканлигини шундан кейинги воқеалар кўрсатиб берди.

ХКПдаги буюк давлатчи-миллатчи кучлар ўзларининг VIII съезди йўлидан мутлақо фарқ қиладиган планларини режалаштираётган вақтда ўзларининг ана шу планларини бажаришга ўша вақтда тайёр эмас деб ҳисобладилар ва ўзларининг ҳақиқий башараларини яшириб, съезднинг энг асосий кўрсатмалари учун овоз беришга мажбур бўлдилар. Бироқ орадан бир оз вақт ўтгач, Мао Цзэ-дун ва унинг тарафдорлари съезд қарорларига путур етказишга қаратилган ҳаракатларни бошлаб юбордилар. Улар партияга ва ишчилар синфига қарши кучайиб бораётган майда буржуа тазйиқи учун эшикларни кенг очиб қўйдилар. Шу йўлнинг тарафдорлари хитой халқининг мумкин қадар тезроқ социализм қуришга бўлган интилишидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланиб, «сўл» революцион шиорлар ниқоби остида мамлакатни «катта сакраш» деб аталган волюнтаристик экспериментларга дучор қилдилар. ХКПдаги марксчи-ленинчи кучлар ХКП Марказий Комитетининг 1959 йил Лушань пленумида бу йўлни ўша вақтдаёқ хитой халқига қимматга тушган «майда буржуа фанатизми» кўриниши деб таърифладилар.

ХКП раҳбарлигидаги миллатчи гуруҳ партияга, мамлакатга ўз платформасини ўтказа берди. Бу гуруҳ миллатчилик ва шовинизмни авж олдириб, Хитойнинг ички ва ташқи сиёсатини халқаро майдонда гегемон бўлиш муддаоларига эришишга бўйсундиришга уринди.

ХКПнинг ҳозирги раҳбарлари халқаро коммунистик ҳаракатнинг коммунистик ва ишчи партиялари, шу жумладан ХКП ҳам биргаликда ишлаб чиққан йўлига қарши чиқди. Улар халқаро ҳаёт ва социалистик қурилишнинг асосий масалалари хусусида ўзларининг алоҳида, ленинизмга хилоф ғоявий-сиёсий платформаларини ўртага ташладилар. КПСС ва бошқа қардош партиялар марксизм-ленинизмни ҳимоя қилиб, уни «сўл» оппортунистик ва миллатчилик позицияларидан ревизия қилиш йўлидаги уринишларга кескин зарба берганликлари сабабли Пекин раҳбарлари бизнинг партиямизга ва бошқа қардош партияларга қарши мисли кўрилмаган туҳматчилик кампаниясини ва кўпорувчилик фаолиятини авж олдириб юбордилар. Бу туҳматчилик кампанияси ва кўпорувчилик фаолияти социалистик система билан коммунистик ҳаракатгина тарқатилиб қолмай, бутун антиимпериалистик фронтга ҳам тарқатилди.

Бу сиёсат ХКП сафларида, Хитойнинг кенг халқ оммаси орасида норозилик туғдирди. Мао Цзэ-дун ва унинг атрофидаги кишилар ўз йўлларига душман бўлган кишилардан ўч олмоқ учун ХКПдаги марксчи-ленинчи, интернационалчи кадрларга, онгли ишчиларга, деҳқонларга, зиёлиларга қарши кураш бошладилар. «Маданий революция»нинг асосий мақсади худди ана шундан иборат эди. «Маданий революция» давомида ХКПга жуда оғир зарба етказилди, партиянинг кўпгина таниқли ветеранлари ва юз минглаб коммунистлар репрессия ва жабр-зулм қурбони бўлдилар.

ХКПнинг IX съездида Мао Цзэ-дун ва унинг атрофидаги кишилар марксизм-ленинизмга, пролетар интернационализмига принципиал жиҳатдан душман бўлган ўзларининг ички ва ташқи сиёсий йўлларини қонунлаштириб олишга, уни узоқ муддатга мўлжалланган программага айлантиришга ҳаракат қилдилар. Улар Хитойда социализм қуриш тўғрисида гапириш билан бирга, шу заҳотиёқ жаҳон революцияси тантана қилмагунча социализмнинг ғалаба қилиши «мумкин эмас» деган тезисни ўртага ташладилар. Улар социализм қуришнинг марксча-ленинча принципларидан юз ўгириб, «урушга тайёргарлик», бутун мамлакатни ҳарбий лагерга айлантириш вазифасини Хитой экономикасини ривожлантиришнинг, мамлакат бутун ижтимоий-сиёсий ҳаётининг мақсади қилиб қўйдилар. Ашаддий антисоветизм программ вазифа даражасига чиқариб қўйилди.

Хитой халқининг туб манфаатлари ҳам, социал-иқтисодий ривожланишнинг объектив қонунлари ҳам илмий коммунизм принципларига асосланган чинакам социалистик сиёсат ўтказилишини тақозо этади.

Бироқ ХХРнинг дастлабки ўн йили давомида вужудга келтирилган социализмнинг иқтисодий негизлари ҳозирги Хитой раҳбарларининг сиёсати натижасида хатарли тарзда ўзгартириб юборилмоқда. Хитойнинг ҳозирги раҳбарлари, мамлакатнинг жамики ресурсларини ўзларининг буюк давлатчилик, гегемончилик мақсадларига хизмат қилдиришга уринмоқдалар. Бу сиёсат хитой халқининг социалистик ғалабаларини хавф остида қолдиради, мамлакат ривожига тўсқинлик қилади.

Ҳозирги Хитой раҳбарларининг СССР, бошқа қардош мамлакатлар тажрибасини қоралаш йўлида қилаётган уринишлари, социалистик ҳамдўстликка қарши чиқишлари Хитойда социализм қуриш йўлига янги ғов солмоқда.

КПСС, Совет давлатининг сиёсати хусусида тўқиб чиқарилаётган душманлик уйдирмаларига келганда, совет халқи бу уйдирмаларни қатъиян рад этмоқда. Империалистлар социализм мамлакатларига қарши, эркесевар халқларга қарши ғанимлик фаолиятини кучайтириб бораётган бир пайтда СССР билан Хитой ўртасига низо солинаётганлиги айниқса зарарлидир. Америка империализми билан Япония милитаризми ишлаб чиқаётган агрессив планлар СССРгагина қарши қаратилган бўлмай, Хитойга ҳам қарши қаратилгандир. Шу сабабли антисоветизм асосида империализм билан тилёғламалик қилиш сиёсати, япон реваншчиларининг территориал даъволарини қўллаб-қувватлаш АҚШ, Япония ва бошқа империалистик давлатларнинг реакцион доираларини рағбатлантиради, антиимпериалистик фронтга зарар етказади. Дунёдаги ва Осиёдаги вазият барча антиимпериалистик, революцион кучларни жипслигини, биргалашиб ҳаракат қилишини ҳар қачонгидан кўра ҳам кўпроқ талаб қилади. Коммунистик ва ишчи партияларнинг 1969 йилги халқаро Кенгаши буни яна бир карра таъкидлади. Ҳозирги халқаро ривожланишнинг бориши бу хулосанинг актуаллигини ва жуда катта аҳамиятини тўла-тўкис тасдиқлаб турибди.

3.

Совет халқи, Коммунистик партиямиз хитой халқи билан, хитой коммунистлари билан дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришни жаҳон социализми позицияларини мустаҳкамлашнинг, халқаро коммунистик ҳаракат, бутун антиимпериалистик фронт бирлигини мустаҳкамлашнинг энг муҳим таркибий шартларидан бири деб билиб келдилар ва шундай деб билмоқдалар.

КПСС билан Совет давлатининг Хитойга нисбатан ўтказаётган принципиал ва изчил йўли айни шу нарса билан белгиланади. Бу сиёсат, унинг мақсадлари ва мазмуни партиямизнинг XXIII ва XXIV съездлари қарорларида, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларида ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев нутқларида равшан баён қилиб берилди.

КПСС XXIV съезди СССР билан Хитой ўртасидаги муносабатлар масалаларини атрофлича қараб чиқиб, КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг совет-хитой муносабатларидаги принципиал ленинча йўлини ва конкрет ишларини батамом маъқуллади ва тасдиқлади. Хитой раҳбарлари ленинизмга хилоф бўлган ва социалистик мамлакатларга қарши курашга, халқаро коммунистик ва бутун антиимпериалистик ҳаракатни парчалашга қаратилган ўзларининг ғоявий-сиёсий платформаси билан майдонга чиққан бир шароитда КПСС Марказий Комитети марксизм-ленинизм принципларини изчил ҳимоя қилиш, жаҳон коммунистик ҳаракати бирлигини ҳар томонлама мустаҳкамлаш, социалистик ҳамдўстлик манфаатларини ҳимоя қилиш позициясида турди.

Шу билан бирга КПСС идеология соҳасидаги мавжуд жиддий ихтилофларни давлатлар ўртасидаги муносабатларга ҳам ўтказишга кескин қарши чиқмоқда, СССР билан ХХР ўртасидаги муносабатларни нормаллаштиришга интилмоқда, совет ва хитой халқлари ўртасидаги яхши қўшничилик ва дўстликни тиклаш учун қўлидан келган ҳамма ишларни қилмоқда.

КПСС шунга амал қилмоқдаки, Хитойнинг социализм йўлидан ривожланишининг объектив эҳтиёжлари муносабатларни ана шундай нормаллаштириш имкониятини очиб беради. СССР ва Хитой халқларининг узоқ муддатли туб манфаатлари бир-бирига зид келмайди; аксинча, бу манфаатлар ўзаро ҳамкорлик ва дўстликни қайта тиклаш ва ривожлантириш зарурлигини тақозо этади.

ХХР билан муносабатларни нормаллаштириш йўлида КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати кўрган жуда кўп конструктив тадбирлар ҳаммага яхши маълум. Бу тадбирларни кўпчилик маъқуллаб кутиб олди.

Иккала мамлакат ҳукуматлари бошлиқларининг 1969 йилда СССР ташаббуси билан Пекинда ўтказилган учрашувидан кейин орадан сал вақт ўтгач, чегара масалалари юзасидан совет-хитой музокаралари бошланди. Совет томони доимо масалага амалий ёндошиб, ҳамжиҳатликни яхшилашга кўмаклашувчи тадбирларни амалга оширишни ҳам, чегара тўғрисида янги шартнома тузиш йўли билан чегарага доир низоли масалаларнинг ҳаммасини узил-кесил ҳал этишни ҳам таклиф қилмоқда. Лекин, ҳар иккала томон ҳам холис ниятда эканлигини кўрсатиб, бир битимга эришиш учун куч-ғайрат сарфлаган тақдирдагина музокаралар муваффақиятли бўлиши мумкин.

Кейинги вақтларда ХХР ҳукумати ҳам идеология соҳасидаги ихтилофлар «тинч-тотув яшашнинг беш принципи асосида Хитой билан Совет Иттифоқи ўртасидаги давлат муносабатларини давом эттиришга халақит бермаслиги керак», деган баёнот эълон қилди. Биз Хитой томонининг идеология соҳасидаги ихтилофларни давлатлар ўртасидаги муносабатларга кўчирмасликка тайёр эканлигини изҳор қилганлигини ҳисобга оламиз.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партиямиз билан халқимизнинг хоҳиш-иродасини ифодалаб, КПСС Марказий Комитети номидан XXIV съездда қилган Ҳисобот докладида бундай деди:

«Биз Совет давлатининг миллий манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қиламиз. Социалистик мамлакатларнинг ва жаҳон коммунистик ҳаракатининг марксизм-ленинизм принципларига асосланган жипслиги учун КПСС бундан буён ҳам ҳормай-толмай курашаверади. Шу билан бирга бизнинг партиямиз ва Совет ҳукуматимиз шу нарсага ғоят аминдирларки, Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги муносабатларнинг яхшиланиши ҳар иккала мамлакатларимизнинг туб, узоқ муддатли манфаатларига, социализм, халқлар эркинлиги ва тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига мос бўлиб тушади. Шу сабабли биз Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги муносабатлар фақат нормаллаштиришгагина эмас, шу билан бирга яхши қўшничилик ва дўстликнинг қайта тикланишига ҳам ҳар томонлама кўмаклашишга тайёрмиз ва оқибат натижада албатта шундай бўлади, деб ишонамиз».

КПССнинг, Совет давлатининг ХХРга нисбатан ана шу одилона, конструктив позициясини қардош социалистик мамлакатлар, коммунистик ва ишчи партиялар, барча прогрессив, тинчликсевар кучлар, шу жумладан хитой меҳнаткашлари ҳам тушуниб, маъқулламоқдалар.

* * *

ХКПнинг ярим асрлик мураккаб йўли шуни исботлайдики, фақат марксизм-ленинизмгина революционерларни ижтимоий ривожланиш объектив қонуниятлари ва тенденцияларининг равшан тушунчаси билан, дунёни тубдан ўзгартириш учун, социализм ва коммунизм қуриш учун курашда стратегия ва тактикани ишлаб чиқишга илмий ёндошиш услуби билан қуроллантиради. Марксизм-ленинизмга, пролетар интернационализмга садоқат коммунистлар бутун фаолиятининг муваффақиятини таъминлайди. Ва аксинча — жаҳон коммунистик ҳаракати отрядларидан биронтасининг ана шу принциплардан юз ўгириши эса, ана шу отрядни мағлубиятга маҳкум этади, бутун жаҳон коммунистлар армиясининг умумий ишига зарар етказади.

Хитойнинг интернационалчи коммунистлари революциянинг ғалабаси ва социализм йўлидан муваффақиятли олға бориш учун КПСС билан, Совет Иттифоқи билан, халқаро коммунистик ҳаракат билан бирлик муҳим аҳамиятга эгадир, деб доимо таъкидлаб келган эдилар. Хитой Коммунистик партиясининг 50 йиллиги кунида совет коммунистлари, совет кишилари хитой коммунистларининг, марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми ғояларини амалга ошириш учун курашиб, Хитой революциясининг ғалабаси учун, Хитойнинг тараққиёт ва социализм йўлидан олға бориши учун кучларини аямаган ва аямаётган барча кишиларнинг қаҳрамонлиги ва фидокорлигини муносиб равишда ҳурматлайдилар.

И. АЛЕКСАНДРОВ.
(«Правда» газетасининг 1 июль сони).

МАРКСИЗМНИНГ ГЕНИАЛ АСАРИ

В. И. ЛЕНИННИНГ «ИМПЕРИАЛИЗМ КАПИТАЛИЗМНИНГ ЮҚОРИ БОСҚИЧИ» АСАРИНИНГ 55 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

В. И. Лениннинг буюк хизматларидан бири шундаки, у ўзининг бир қанча асарларида марксизмнинг иқтисодий таълимотини изчиллик билан ривожлантирди ва бойитди. Унинг бундан 55 йил муқаддам, 1916 йил июлида нашр қилинган «Империализм капитализмнинг юқори босқичи» деган асари марксизмни ривожлантиришнинг классик намунаси бўлди. Бу асар К. Маркс «Капитал»инини бевосита давоми бўлиб, революцион фан хазинасига ғоят муҳим ғоявий бойлик бўлиб қўшилди.

В. И. Ленин бу асарида марксистлар орасида биринчи бўлиб капитализмнинг монополистик босқичини илмий асосда мукаммал анализ қилди; империализмнинг иқтисодий, сиёсий моҳиятини, унинг қонуниятлари ва зиддиятларини очиб берди; империализм — капитализм тараққиётининг юқори ва сўнгги босқич эканлигини, бу босқич социалистик революциянинг арафаси эканлигини илмий жиҳатдан асослади.

Маълумки, империализм даврида капитал ва ишлаб чиқаришнинг концентрациялашуви ҳамда марказлашуви картель, синдикат, трест ва концернлардан иборат турли шаклдаги монополияларни вужудга келтиради. Монополиялар — ғоят катта-катта капиталистик бирлашмалар бўлиб, мамлакат экономикасининг бир ёки бир неча соҳаларини қамраб олади ва унда танҳо ҳукмронлик қилади.

Давлат монополистик капитализмининг ривожланиши диалектикаси В. И. Ленин фикрларининг ҳаётийлигини тасдиқлади.

«Давлат монополистик капитализми, — дейилади КПСС Программасида, — **монополияларни бойитиш, ишчилар ҳаракатини ва миллий-озодлик курашини бостириш, капиталистик тузумни қутқариб қолиш, агрессив урушлар очиш мақсадида монополиялар кучи билан давлат кучини бир механизмга бирлаштирмоқда».** Иккинчи жаҳон урушидан кейин бу жараён янада кучайди, молия капиталининг зулми тобора ортиб, у мисли кўрилмаган даражада бойимоқда. Масалан, Америка монополиялари олаётган соф фойда 1936—1965 йиллар мобайнида 6 миллиард доллардан 45.2 миллиард долларга, яъни тахминан саккиз баравар кўпайди, 1969 йилга келиб эса АҚШ монополиялари 90 миллиард долларга яқин фойда олдилар.

Шунга қарамай, буржуа идеологлари, ревизионистлар монополистиқ капитализмни бўяб «халқ капитализми» деб жар солмоқдалар, ҳатто уни «социализм» деб кўрсатишга уринмоқдалар. Бироқ, турмуш бу даъволарнинг пучлигини янги-янги далиллар билан фош этиб ташламоқда. Маълумки, яқинда АҚШ президенти Никсон мамлакатда 35 миллион киши қашшоқ, ярим оч шароитда яшаётганлигини эътироф этди.

В. И. Ленин бу асарида империализм шароитида капиталистик мамлакатларнинг иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан нотекис ривожланиши империализмнинг барча зиддиятларини ғоят кескинлаштириб, ниҳоясига етказади, деб таъкидлади. Дарҳақиқат, империализм ҳамма жойда, ҳар вақт озодлик ва тараққийпарварликни бўғиб ташлашга уринади. У **биринчидан,** меҳнат билан капитал ўртасидаги; **иккинчидан,** империалистик давлатлар ва турли молия гуруҳлари ўртасидаги; **учинчидан,** империализм ҳукмронлик қилиб турган мамлакатларнинг бир тўда капиталистлари билан мустамлака ва қарам мамлакатлардаги миллионларча мазлум халқлар ўртасидаги зиддиятларни ғоят кескинлаштириб юборади. Буларнинг ҳаммаси империализм системасини заифлаштириб, пролетар революциясини муқаррар қилиб қўяди ва империализм резерви бўлган мустамлакалар билан қарам мамлакатларни пролетар революциясининг резервига айлантириб, капитализм ҳукмронлигини тамомила ағдариб ташлашга олиб келади. Шунинг учун ҳам В. И. Ленин ўз асарида, **империализм — социалистик революциянинг арафасидир,** деган умумий классик ҳулосани чиқарди.

Мамлакатимизда Октябрь революцияси, сўнгра социализмнинг тўла ва узил-кесил ғалабаси, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг тарихий ғалабалари, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати ҳамда миллий-озодлик кураши эришган буюк муваффақиятлар В. И. Ленин ҳулосасининг ғоят ҳаётий эканлигини тасдиқлади.

КПСС XXIV съезди Ленин таълимотига амал қилиб, 1969 йилги Халқаро коммунистик кенгаш ҳужжатлари асосида ҳозирги замон империализмининг хусусиятларини марксча-ленинча анализ қилиб берди. Бу хусусиятлардан бири шундаки, империализм социализмга қарши кураш шароитида жаҳондаги янги вазиятга мослашиб олмоқда.

Ҳозирги замон империализмининг муҳим хусусияти яна шу билан изоҳланадики, у ўз позицияларини мустаҳкамлаш учун, ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ва ривожланиш суръатларини ошириш учун, меҳнаткашларни эксплуатация қилишни кучайтириш учун фан-техника революцияси ютуқларидан мунофиқлик билан фойдаланмоқда. Бунинг социал оқибати эса ишлаб чиқаришнинг янада концентрациялашувига ва меҳнаткашларнинг оммавий қашшоқланишини тобора авж олишига олиб келмоқда. КПСС XXIV съездида ўртоқ Л. И Брежнев айтганидек, империалистлар Осиё, Африка, Латин Америкасининг ўнлаб мамлакатлари халқларини мунтазам суратда талаб келмоқдалар. Улар «учинчи дунё» деб аталган мамлакатлардан ҳар йили миллиард-миллиард доллар фойда олиб турибдилар. Айни бир вақтда дунёдаги озиқ-овқат соҳасидаги аҳвол тўғрисида БМТ 1970 йилда эълон қилган доклад маълумотларига кўра, ана шу қитъаларда 375 миллион киши очдан ўлиш хавфи остида яшамоқда.

Америка империализми жаҳон жандарми сифатида иш кўриб, бошқа халқларнинг қонуний ҳуқуқлари ва суверенитетини беҳаёлик билан поймол қилмоқда. Вьетнам, Камбоджа, Лаос халқларига қарши ваҳшиёна агрессияни давом эттирмоқда. У қўли етган ҳамма жойда озодлик ва демократияни бўғиш ва бостириш учун курашиб, араб халқларига қарши Исроил экстеримистларининг агрессив хатти-ҳаракатларини рағбатлантирмоқда ва қўллаб-қувватламоқда.

Империализм ва реакция кучларининг ҳар қандай ҳуружларига қарши кескин зарба бериш демократик эркинликлар учун олиб борилаётган курашнинг катта қисмидир. Шуни назарда тутиб, коммунистик ва ишчи партиялар Кенгаши (1969 йил) ер юзидаги ҳамма соф виждонли кишиларга мурожаат қилиб, уларни ҳозирги замоннинг энг шармандали ҳодисасига — АҚШдаги 25 миллионли негр аҳолисининг ваҳшиёна таъқиб қилинишига қарши, Жанубий Африка ва Родезиядаги ирқчилик террорига қарши, оккупация қилинган территориялардаги ва Исроил босиб олган территориялардаги араб аҳолисининг таъқиб қилинишига қарши, ирқий ва миллий камситишга, сионизм ва антисемитизмга қарши ғоят кенг норозилик ҳаракатини қизитиб юборишга чақирди.

КПСС XXIV съезди пролетар интернационализми ленинча принципларига изчил амал қилиб, «Ҳинди-Хитой халқларига озодлик ва тинчлик берилсин!» деган Мурожаат ва «Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик бўлсин!» деган Баёнот эълон қилди. Бу ҳужжатлар тинчлик ва озодликни қадрловчи барча кишиларнинг туб манфаатларини ифодалайди, уларни социализм тантанаси учун янги курашларга отлантиради ва уюштиради, империализмга қарши курашда қудратли маънавий қурол бўлиб хизмат қилади.

М. ИСАМУҲАМЕДОВА.

Халқ контроли саҳифаси

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Тошкент подшипник-ремонт заводи сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқараётган корхоналардан. Бунда завод халқ контроли группаси аъзоларининг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Группа аъзолари тез-тез рейдлар ўтказиб туришмоқда.

СУРАТДА: халқ контроли группаси аъзоларидан Софья Абдуллаева ва Мутал Ғуломов маҳсулот сифатини кўздан кечиришяпти.

И. Глауберзон фотоси.

*

* ПАРТИЯ, СОВЕТ ВА ХЎЖАЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ЖОНАЖОН ИШИ

* НАЗОРАТНИНГ КУЧИ УНИНГ ОММАВИЙЛИГИДА

* ТЕЖАМКОРЛИК — КОММУНИСТИК ФАЗИЛАТ

* ЙЎЛДАГИ ҲАНГОМАЛАР

Тажриба, ташаббус, изланиш

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛАР

ЎТГАН ЙИЛНИНГ бошлари, ерлар экишга тайёрланаётган пайт эди. «Ленинград» колхози халқ контроли группасига ёнилғи исроф қилинаётганлиги тўғрисида сигнал тушди. Унга жиддий эътибор берилди. Хўжаликда ёнилғи қандай сарфланаётганлиги текширилди. Текшириш якуни колхоз правлениеси, партия комитети ва халқ контроли группасининг қўшма йиғилишида муҳокама қилинди ҳамда КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг халқ хўжалигида ишлаб чиқариш резервларидан фойдаланишни яхшилаш ва тежамкорлик режимини кучайтириш ҳақидаги қарори асосида конкрет тадбирлар белгиланди. Унда колхоз хўжалиги механизаторлари нефть базасини дарҳол ишга тушириш, ҳар бир механизаторни ёнилғи ва мойлаш материалларини тежаб-тергаб сарфлашга даъват этиш каби масалалар ўз ифодасини топди. Ёнилғи ва мойлаш материалларидан фойдаланишда исрофгарчиликка чек қўйиш учун заправка қилишда челак ва бошқа шунга ўхшаш воситалардан фойдаланишга барҳам бериш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Юқоридаги тадбирнинг қандай бажарилаётганлиги йил бўйи колхоз назоратчиларининг диққат-эътиборида турди. Механизация участкасидаги халқ контроли пости вақти-вақти билан бу тўғрида халқ контроли группасига ҳисоб бериб борди. Хўжалик назоратчиларининг ёнилғи ва мойлаш материалларини тежаб-тергаб сарфлаш йўлида олиб борган кураши натижали самара берди. Рақамлар тили билан айтганда, пландаги ёнилғи ва мойлаш материалларидан 99 тоннаси иқтисод қилиб қолинди. Ёки 4433 сўмлик маҳсулот тежаб қолинди. Колхоз правлениеси ва партия комитети механизаторларнинг бу борада олиб борган хизматларини муносиб тақдирлади. Тежалган ана шу маблағнинг 35 проценти уларга мукофот тариқасида берилди.

Дастлабки натижа колхоз назоратчиларини янги марралар сари илҳомлантириб юборди. Улар Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети ва «Правда Востока» газетаси редакциясининг «Тежамкорлик — коммунистик фазилат» сарлавҳали мурожаатини катта қизиқиш билан кутиб олдилар. Мурожаат халқ назоратчилари иштироки билан механизаторлар ўртасида муҳокама қилинди ва кенг ўрганиб чиқилди. Шу асосда конкрет режалар белгиланди.

Хўжаликда мавжуд техника воситаларининг ёнилғи базасида ишлаши учун 455 тонна дизель ёнилғиси, 26 тонна дизель мойи, 205 тонна бензин [illegible] ... ўтган йилгидан кўпроқ ёнилғи тежаш [illegible] ... ишлатилиши, [illegible] ... колхоз ҳисобига тежаб қолинди. Шунингдек, механизаторлар [illegible] ... ҳар бир тракторга [illegible] ... «Ленинград» колхози халқ назоратчиларининг бу ташаббуси райондаги барча колхоз ва совхозларга [illegible] ... кўп вақт ўтмай, район партия комитетининг бюросида маъқулланди ва тегишли қарор қабул қилинди ҳамда колхозлар ва совхозларнинг партия ташкилотларида, халқ контроли группаларида халқ контроли [illegible] учун тавсия этилди.

Халқимизда «тома-тома кўл бўлур» деган мақол бор. Дарҳақиқат, мисқоллардан — тонналар, тийинлардан сўмлар, томчилардан уммонлар пайдо бўлганидек, ёнилғи ва мойлаш материалларининг бехуда исроф бўлишига йўл қўймаслик ҳам халқ хўжалигига катта ҳисса бўлиб ҳисобланади. Шу боисдан ҳам районнинг ҳамма жойида «Ленинград» колхози назоратчиларининг ташаббусини оммалаштириш чорасини белгиладик. Барча колхоз ва совхозларда семинарлар ўтказилиб «Ленинград» колхози халқ контроли группаси ташаббусини амалга оширишга жалб қилинди. Ёнилғи ва мойлаш материалларидан тежаб фойдаланишга бағишлаб ўтказилган район семинарида иштирок этган 300 механизатор ёнилғини тежашнинг бу соҳадаги тажрибалари билан атрофлича танишдилар. Ҳар бир хўжаликда иш олиб бораётган халқ контроли группаси бу борада ўз [illegible] бўлган фаолият режасини тузиб олди.

Умуман, 1971 йилда районда ўтган йилдагига нисбатан 40 минг сўмлик ёнилғи ва мойлаш материалларини тежаб сарфлаш учун қизғин кураш кетяпти.

Районимиз халқ назоратчиларининг бу олижаноб ишлари йилнинг биринчи кварталидаёқ ўз натижасини кўрсатди. «Комсомол» колхозида 7 тонна, Охунбобоев номли колхозда 16 тонна, Свердлов номли колхозда 8 тонна ёнилғи, қатор хўжаликларда 9 тонна, Жданов номли колхозда [illegible] тонна [illegible] ... бир неча тонналаб мойлаш материаллари иқтисод қилиб қолинди. Район бўйича жами 11963 сўмлик ёнилғи ва мойлаш материаллари тежалиб қолинди.

Ленин бундан районимизнинг хамма колхоз ва совхозларида [illegible] ... ёнилғи ва мойлаш материалларини [illegible] ... эҳтиёткорлик [illegible] ...

Шу кунларда мамлакатимизнинг ҳамма ерида бўлгандек районимиз халқ назоратчилари ҳам коммунистик партиянинг XXIV съезди қарорларини амалга ошириш, беш йилликнинг биринчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш астойдил бел боғлаганлар. Халқ мулкининг ҳар бир тийинини тежаб-тергаб сарфлаш, халқ назоратчиларининг бу борадаги ҳаракатлари [illegible] ... кенг [illegible] ...

У. УМРЗОҚОВ.
Уйчи район халқ контроли комитетининг раиси.

*

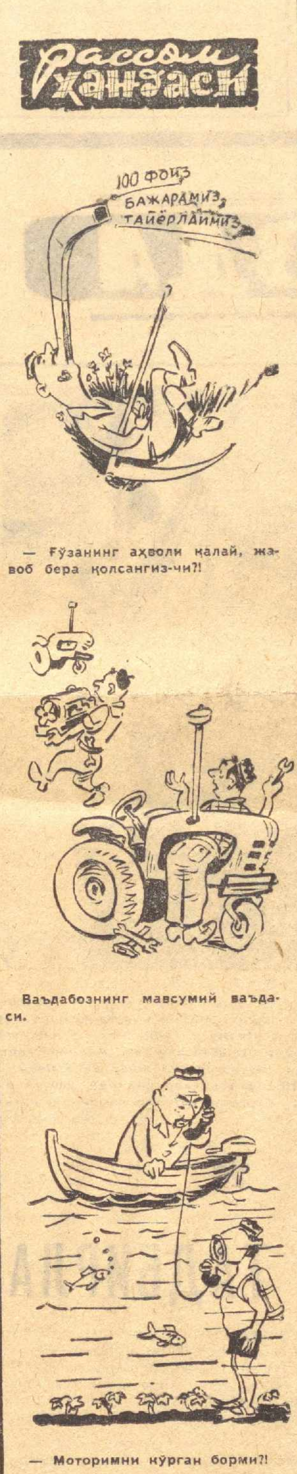

— Рўзғорнинг аҳволи қалай, жавоб бера қолсангиз-чи?!

Ваъдабознинг мавсумий ваъдаси.

— Моторимни кўрган борми?!

Рассом М. Воробейчиков.

*

Камчиликларга муросасизлик, социалистик мулкни сақлаш ҳақида, ишлаб чиқаришни ривожлантириш тўғрисида жон куйдириш, қайғуриш совет кишиларининг олижаноб фазилатларидир. Шу туфайли улар ишимиздаги айрим нуқсонлар ва камчиликларни кўрганда бефарқ қараб тура олмайдилар, қўлларига қалам оладилар, тегишли органларга хабар қиладилар. Бинобарин меҳнаткашларнинг хатлари, ариза ва шикоятларини ўз вақтида кўриб чиқиш ва ҳал этиш партия ва совет органларининг, хўжалик ва муассаса раҳбарларининг жонажон ишидир.

Халқ контроли комитетлари фаолияти меҳнаткашлардан тушган ариза ва шикоятлар саноат, савдо корхоналари ва колхоз, совхозлардаги камчиликларни тугатишда катта омил бўлаётганлигини кўрсатиб турибди. Бу хатлар айрим гражданларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилишда, шунингдек хўжалик ва бошқа ташкилотларда эса социалистик мулкни муҳофаза қилиш, халқ хўжалиги планларини бажариш, халқ бойлигини тежаб-тергаб сарфлаш масалаларида яқиндан ёрдам бермоқда.

Фарғона область халқ контроли комитетига 1970 йилда меҳнаткашлардан турли масалалар бўйича 559 та хат, шикоят ва ариза тушди. Ана шу хатларда меҳнаткашларнинг корхона, колхоз ва муассасалар ишининг яхшиланиши учун жон куйдиришаётганлиги, камчиликларга муросасиз эканликлари ўз ифодасини топди.

Халқ контроли комитетига тушган хатлар асосан шикоят бюроси активлари кучи билан белгиланган муддатларда текширилди. Баъзи ҳолларда халқ контроли комитети бу ишга тегишли мутахассисларни жалб этди. Йил давомида ана шу хатлар юзасидан 387 та текшириш ўтказилди.

Шикоятлар юзасидан халқ контроли комитети текшириш ўтказаётган пайтларда айрим камчиликлар ўз ўрнида бартараф этилди. Бундай текширишларга халқ контроли группалари вакиллари, ташкилотлар раҳбарлари ҳамда касаба союз ташкилотлари жалб этилди. Текшириш жараёнида хўжасизлик, халқ мулкини сақлашга бефарқ қараш, молиявий ва давлат интизомини бузиш, ўз хизмат лавозимини суиистеъмол қилиш каби ҳоллар аниқлангундек бўлса, булар халқ контроли комитети муҳокамасига қўйилди. Ана шундай шикоятлар юзасидан 49 марта текшириш ўтказилиб, текшириш натижалари область халқ контроли комитети йиғилишида муҳокама қилинди ва айбдорлар жавобгарликка тортилди. Баъзи масалалар эса партия ва совет органлари муҳокамасига қўйилди.

Айрим шикоят ва аризаларни кўриб чиқиш натижалари бўйича ўтган йили 79 та мансабдор шахсларга жарима солинди. Келтирилган зарар улардан ундириб олинди. 43 мансабдор шахс эса вазифасидан четлаштирилди.

Область халқ контроли комитети Фарғона азот ўғитлари заводидаги ҳисобот тузишдаги чалкашликлар ва бошқа камчиликларни текшириб, унинг натижаларини Фарғона шаҳар партия комитети бюроси йиғилишига ҳавола қилди. Бюро йиғилиши қарори билан заводнинг бош инженери Цейтлин жазоланди ва завод директори Бурбаев ўз вазифасидан четлаштирилди.

ХАТГА ЭЪТИБОР — ЭЛГА ЭЪТИБОР

Қўқон шаҳар халқ контроли комитетига тушган хатида шаҳардаги 15-ҳунар-техника билим юрти директорининг ўринбосари Раҳимовнинг пул маблағлари ҳамда озиқ-овқат маҳсулотларини ўзлаштирганлиги кўрсатиб ўтилган эди. Халқ контроли комитети шикоят юзасидан текшириш ўтказди, камчиликларни аниқлади ҳамда текшириш натижаси Қўқон шаҳар партия комитети бюроси йиғилишида муҳокама қилинди. Раҳимов КПСС сафидан ўчирилди ва ўз вазифасидан четлаштирилди.

Қўқон шаҳар халқ контроли комитетига тушган бошқа бир шикоят текширилганда 2-пахта тозалаш заводида ишчилардан Носиров, Мадумаров, Хусаинов ва бошқаларга мукофот пули берилмаганлиги аниқланди. Текшириш натижаси Қўқон шаҳар халқ контроли комитетида завод директори Ўрмонов ҳамда заводдаги бошқа масъул ходимлар иштирокида муҳокама қилинди, ишчиларга мукофот пули берилиб, сансалорликнинг келиб чиқишига сабабчи бўлган шахслар жазоланди.

Айрим шикоят ва аризаларнинг текширилиш натижалари меҳнаткашлардан тушадиган шикоят ва аризаларни кўриб чиқиш бюроси мажлисларида ҳам муҳокама қилинди. Бу комиссиялар 5-7 кишидан иборат бўлиб, область халқ контроли комитетида талай ишларни олиб бормоқда. Ўтган йили улар томонидан 78 та масала муҳокама қилинди. Айниқса Қўқон, Фарғона шаҳри, Охунбобоев, Қува, Ленинград, Фарғона районларидаги шикоят ва аризаларни кўриб чиқиш бюролари жуда яхши ишламоқда.

Халқ контроли комитетлари меҳнаткашлардан тушган хатларни кўриб чиқиш билан бирга 1970 йилда 779 гражданни, бу йил эса 158 меҳнаткашни қабул қилишди. Меҳнаткашлар кўпинча кечки пайтларда, корхона ёки ташкилот раҳбарлари ходимлари ва халқ контроли комитети аъзолари томонидан қабул қилинади. Меҳнаткашларни қабул қилиш ишига шикоят ва аризаларни текшириш жамоатчилик бюроси активлари ва айрим халқ контроли комитетлари ҳам жалб этилди.

Айниқса қабул қилиш ишлари Фарғона ва Қўқон шаҳарларида, Охунбобоев, Киров ва Фарғона районларидаги халқ контроли комитетларида яхши йўлга қўйилди. Шуниси қувончлики, айрим халқ контроли комитетлари меҳнаткашларни узоқ участкаларда ҳам қабул қилишни ташкил этдилар.

Ўтган йили СССР Олий Совети Президиумининг 1968 йил 12 апрелда чиқарган «Гражданлардан тушган таклиф, ариза ва шикоятларни кўриб чиқиш тартиби тўғрисида»ги Фармонининг бажарилишини назорат қилиш мақсадида 187 ташкилотда, шу жумладан 24 колхоз ва совхозда, бу йил 20 ташкилот ва 3 та колхозда текшириш ўтказилди.

Қоидага биноан, текшириш натижалари жамоатчилик, халқ контроли группалари вакиллари, текшириш ўтказилган ташкилот раҳбарлари иштирокида муҳокама қилинди. Шундан кейин ана шу масалалар партия ва совет органларида ҳам муҳокамага қўйилди. Текшириш якунлари ҳақидаги ҳисоботлар коллективларда тингланди, матбуот орқали ёритилди. Ана шу тадбирларнинг ҳаммаси хўжалик раҳбарларининг мавжуд камчиликларни бартараф этишдаги масъулиятини оширди.

Ўтган йили 39 та текшириш натижаси халқ контроли комитетлари йиғилишларида ва 10 та текшириш натижаси совет ва партия органлари йиғилишларида муҳокама қилинди. Баъзи масалалар меҳнаткашлардан тушган шикоят ва таклифларни кўриб чиқиш бюроси йиғилишларида кўрилди.

Меҳнаткашлар хатларини текшириш ишида яхши тажриба орттирган жуда кўп активларимиз бор. Ҳар бир шикоят бюросида 10 кишидан тортиб 24 кишигача ишлайди. Область халқ контроли комитетида 70 та штатсиз инспектор иш олиб бормоқда. Уларнинг муносиб ишлари республика ҳамда иттифоқ халқ контроли комитети томонидан муносиб тақдирланди. Ҳозир шикоят бюроси жамоатчилик активи состави 262 кишидан иборат.

Меҳнаткашлардан тушган хатлар билан ишлашни янада яхшилаш мақсадида область халқ контроли комитети радио ва матбуот орқали материаллар бериб турибди. Шикоят ва аризалар бўйича кўрилган айрим масалалар ва унинг натижалари, бу ишларнинг баъзи ташкилотлардаги аҳволи ҳам ёритилмоқда. Айниқса Қўқон ва Марғилон шаҳарлари, Қува, Ленинград, Риштон ва Фарғона районлари халқ контроли комитетларида хатлар билан ишлашнинг ошкоралик принципига қатъий амал қилинмоқда.

Бироқ бу соҳада камчиликларимиз ҳам йўқ эмас. Масалан, Риштон районида гражданларни қабул қилиш талаблар даражасида эмас. Ўтган йили бор-йўғи 13 киши халқ контроли комитети томонидан қабул қилинган. Олтиариқ ва Бағдод районларида шикоят бюроси иши жонлантирилмаяпти. Ўзбекистон район халқ контроли комитети меҳнаткашлар хатлари билан ишлаш ва гражданларни қабул қилиш бўйича фақат тўртта ташкилотда текшириш ўтказган.

Область халқ контроли комитети ана шу камчиликларни тезроқ бартараф этиш учун қатор тадбирларни белгилади, область халқ контроли комитети ходимлари ва шикоят бюроси активларини ёрдам бериш учун жойларга юборди.

С. ТОШТЕМИРОВ,
Фарғона область халқ контроли комитетининг раиси.

АЖАБ САВДОЛАР

АВТОСТАНЦИЯДАГИ АСАББУЗАРЛАР

20 июнь. Тошкент область, Бўстонлиқ районидаги Ғазалкент автостанцияси. Кечки пайт. Сочлари оқарган кексагина аёл баландпаст учта неварасини етаклаб, автостанция томон ошиқади. Тўхтаб турган Чорвоқ — Тошкент автобуси олдидаги қўлига қизил боғлаган контролёрдан:

— Билет олсак ўрин борминкин? — деб сўрайди у шошиб.

— Тезроқ кассага бориб, билет олиб келинг, ўрин бор, бўлади,— шошилтиради контролёр.

Аёл учта билет олади. Невараларини чиқариб, кейин ўзи зўрбазўр автобусга илиниб оларкан, орқасидан контролёр суриб эшикни ёпмоқчи бўлади.

— Ахир, сиз ўтириб кетишга ўрин бор дедингиз, оёқ босишга ҳам жой йўқ-ку, — невараларини етаклаб автобусдан қайтиб тушади кекса муаллима Марҳамат Умидова.

— Кўзингиз кўрмиди?! Қараб, кейин билет олинг эди. Бир пастгина турсангиз, бир нарса бўлиб қоласизми, йўл-йўлакай жой бўшаса ўтириб олардингиз-да! — жовраб кетди контролёр.

— Мен-ку учта бола билан алаҳсиб автобус ичига қарамабман. Сиз-чи, нега алдадингиз? — босиқлик билан гапиради Марҳамат хола контролёрга.

Болалар ва кексалар! Уларни кўрганда яхшилик, ёрдам бериш туйғуси жўшмаган, ҳиммати ошмаган одам бўлмаса керак. Бироқ қўлига қизил боғлаб олган бу жувонни ким билет олгани, ким билет олмаганини текширишдан бўлак нарса сира қизиқтирмасди.

Пассажирларни манзилларига қулай шарт-шароит, яхши қайфият билан етиб олишларини таъминлаш автостанция ходимларининг, қолаверса, контролёрларнинг ҳам бирдан бир иши эмасми?!

— Бизни унутиб қўймадингизми, — контролёрларнинг кетидан боради Марҳамат хола невараларини эргаштириб, — энди биз нима қиламиз!

— Нима қилардингиз, бошқатдан билет оласиз, бошқа автобусни кутасиз...

— Бу билет-чи?

— Буми, бу энди куйган!

— Автобусга чиқиб, бир қадам ҳам юрмаган бўлсам, нега куяркан? Билетни олиб, пулимни қайтариб беринг...

— Қайтарилмайди!

Автостанция бошлиғига қилинган мурожаат ҳам оқибатсиз қолди. Уша суҳбатни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Сиз билан бугун олтинчи киши шундай шикоят қилиши... — талмовсирайди автостанция бошлиғи.

— Демак, бир кунда олти киши автостанция ходимларининг хизматидан норози бўган бўлса, бир ойда, бир йилда, икки йилда қанча одам сизларнинг хизматингиздан қаноатланмаслигини ҳисобга олганмисиз, бу ҳақда ўйлаб кўрганмисиз?

Д. МАҲМУДОВА.

ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТЛАРИДА

БУХОРО

Қоракўл район матлубот жамияти томонидан совет савдоси қоидалари қўпол суратда бузилаётганлиги ўтказилган текширишда аниқланди. Район матлубот жамиятида (раиси Махсудов) саноат ва озиқ-овқат молларини тақсимлашда аҳолининг эҳтиёжи ҳисобга олинмаган. Бултур айрим магазинларда 2-3 тонналаб гуруч тарқатилгани ҳолда, баъзиларига мутлақо берилмаган.

Камёб ва харидоргир моллар бевосита омборларнинг ўзида сотиб юборилгач, магазинларга жўнатилган деб сохта ҳужжатлар расмийлаштирилган. Омбор мудири Худойбердиев эса молларни сотишда ҳам бўйидан, ҳам энидан уриб қолаверган. Лекин шунга қарамай, район матлубот жамияти мавжуд камчиликларни тугатиш чора-тадбирларини кўрмаган, аҳолининг молларга бўлган эҳтиёжларини ўрганиш ва уни қондириш ҳақида бош қотирмаган.

Ўзининг қарамоғидаги савдо ташкилотлари фаолияти устидан етарли назорат ўрнатмагани, камчиликларга муросасозлик билан муносабатда бўлгани учун район халқ контроли комитети матлубот жамияти раиси Махсудовга виговор эълон қилди.

Область матлубот жамияти правлениесига район матлубот жамияти фаолиятини муҳокама қилиш, унга конкрет ва амалий ёрдам кўрсатиш вазифаси топширилди.

ГУЛИСТОН

Сирдарё область халқ назоратчилари колхоз, совхоз ташкилот ва муассасаларда ердан фойдаланишнинг аҳволини текширди. Шу нарса аниқландики, кўпгина суғориладиган ерларга шахсий кишилар томонидан турли экинлар экиб олинган. Фақат «Голодностепстрой» бошқармасига қарашли совхозларнинг ўзида 870 гектар ер талон-торож қилинган. Бу ишда айрим совхозларнинг раҳбарлари ниҳоятда «тантилик» кўрсатишган. Масалан, «Правда» совхозида 162 гектар, Абай номли совхозда 101 гектар ер кишиларнинг шахсий томорқасига айланган.

Областнинг Пахтакор, Боёвут, Мирзачўл ва Дўстлик районларида ҳам ердан фойдаланишнинг аҳволи яхши эмас. Бу районларда ҳам кўплаб ер резервлари мавжудлиги аниқланди.

Текшириш натижалари колхоз правлениеларининг мажлисида, совхоз раҳбарлари, партия, совет ходимлари иштирокида бўлган мажлисда кенг муҳокама қилинди ва чора кўрилди.

НУКУС

Қорақалпоғистон область халқ контроли комитети пиво-лимонад заводи (директори Абдуллаев) ва нон комбинатида (директори Утегенов) давлат ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш учун, юлғичларнинг пайини қирқиш учун етарли чора-тадбирлар кўрилмаганлигини аниқлади.

Мазкур ташкилот раҳбарларининг принципсизлиги ва камчиликларга муросасозлиги оқибатида давлат мулкини ўғирлаш ҳоллари тез-тез содир бўлган. Ҳисоб-китоб ишлари ҳам ўлда-жўлда бўлиб қолган. Фақат ўтган йили Нукус шаҳар ички ишлар бўлими томонидан 41 киши пиво-лимонад заводидан турли маҳсулотларни олиб кетаётганида қўлга туширилган. Нон комбинатида эса транспорт воситаларининг кириб-чиқиши ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Бу камчиликларга қарши курашда юқоридаги корхоналарнинг халқ контроли группалари ҳам етарли қатъият кўрсатишмаган.

Область халқ контроли комитети Нукус шаҳар халқ контроли комитети, шаҳар озиқ-овқат саноати корхоналари халқ контроли группа ва постларига социалистик давлат мулкига кўз олайтиришнинг ҳар қандай кўринишига қарши мунтазам ва кескин кураш олиб бориш вазифасини юклади.

ФАРҒОНА

«Нефтяник» футбол командаси учун давлат маблағи қандай сарфланаётганини текширган Фарғона область халқ контроли комитети бу соҳадаги камчиликларни фош этди. Фарғона шаҳар спорт ва касаба союз ташкилотлари, бир қатор саноат корхоналарининг раҳбарлари футбол командаси учун давлат маблағини қонунга хилоф равишда харжлашган. Қилинган ҳаражатларнинг ўрнини қоплаш учун Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи раҳбарлари социал-маданий фонддан 26 минг сўмдан ортиқ сарфлашган. Худди шу мақсадда спорт иншооти ижарага олинди деган баҳона билан завод маҳаллий комитетига шаҳардаги 22 саноат корхонаси 10 минг сўм пул ўтказган. Аслида эса бу пулларга абонементлар сотиб олинган. 13 та текширилган корхонада бу абонементлар ходимларга 50 процент скидка билан тарқатилган.

Завод директори Шахназаров, маҳаллий комитети раиси Новожиловларнинг мавжуд камчиликларга тезда барҳам берилади деган ваъдалари инобатга олинди. Нон комбинати директори Гайсин, электр тармоқлари муассасаси директори Абдурауповларга эса пул жаримаси солинди.

Область физкультура ва спорт комитети ва касаба союзлари область комитетига, «Меҳнат» кўнгилли спорт жамиятига футбол командаси учун давлат маблағини сарфлаш, сметалар тузиш устидан мунтазам назорат олиб бориш топширилди.

ЧИРЧИҚЛИК ЗЎРАВОН

ФЕЛЬЕТОН

Зим-зиё кеча. Вақт алламаҳал. Шаҳодат кенжа ўғлагини бағрига олиб ётибди. Кошки уйқуси келса! Эри Тургун бир неча кундан буён уйига келмайди. [illegible]

Шаҳодат Чирчиқ шаҳар, Революция кўча 8-уйдаги мана шу хонадонга [illegible] ўн йил ўтди. Лекин рўзғорида кўрган куни кам бўлди. [illegible] Шаҳодат Ҳусанова болажонлари Фурқат, Фарҳод, Фозилжон, Озодажонларни [illegible]

... Ярим кечада нимадир дарвозани қаттиқ тақиллатди. Шаҳодат ўғлагини бағрига босиб, дир-дир қалтираб, [illegible]

— Ким?

— Мен! Оч!

Бир ойчадан буён қорасини кўрсатмаган Тургун [illegible]

— Чақирдингизми?

— Шўрва! Гаримдори эсингдан чиқмасин!

[illegible]

Усмон ЮСУПОВ.

ТОШКЕНТДА РАНГЛИ ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Ўрта Осиё халқлари «ойнаи жаҳон» афсонасини яхши билишади. Асрлар давомидаги орзу-армон энди ҳар томонлама тўлиқ ифодасини топадиган бўлди. Сер қуёш ўлкамиз хонадонларида бугундан бошлаб «зангори экран»лар табиий рангларда жилваланади. Сўз санъаткори буюк Алишер Навоий сайқалига мансуб гўзал Ширин мисол қизларимиз кийган атласлар ўз ранги, жилваси билан экран мухлисларини ром этади.

Тошкентда рангли телевидение ишга туширилиши муносабати билан республика Министрлар Совети телевидение ва радио эшиттириш давлат комитети раиси ўринбосари А. П. Берлянд билан суҳбатлашдик:

Телевизорларни дунё воқеа-хабарларидан воқиф этиб турувчи бир «сеҳрли» қутичага қиёс этса арзигулик. Экраннинг кишига ижобий таъсир этувчи «жоду»си фикримизни тўлдириб зеҳнимизни чархлашда ғоявий сафдошлик қиляпти. Уйларимизга, дилларга завқ-шавқ бағишловчи хиромон раққоса, хонанда ва уста созанда сифатида меҳмон бўлиб турибди. Шу жиҳатдан қараганда рангли экраннинг ёриши хонамизга файз киритади, қувонч-га бойитади. Александр Петрович, Ўзбекистон телевидениеси равнақи йўлида бошланган бу хайрли ишнинг биринчи кун программаси ҳақида сўзлаб берсангиз?

— Қатрада қуёш акс этганидек — телевизор экранларида офтоб нуридан мунаввар республикамиз шаҳар ва қишлоқлари, дала ва яйловлари, сўлим боғ ҳамда кўркам тоғлари ўз аксини топади. Бугун рангли телевидение эгалари экран орқали махсус тайёрланган эстрада концертини томоша қилишлари мумкин.

— Рангли телевидениенинг ўзига хос имкониятлари бўлса керак?

— Ҳа, албатта. Дастлабки эшиттиришларимизда футбол мухлислари ва саёҳат ишқибозлари кўпроқ мамнун бўладилар деб ўйлайман. Чунки, ҳозирча эшиттиришлар мамлакатимиз билан рангли телевидение бўйича ҳамкорлик қилаётган Франция телекомпанияси тайёрлаб берган кўчма станция орқали амалга оширилади. Бир группа ходимларимиз Москвада рангли телевидениедан малака ошириб, тажриба ўрганиб қайтишди. Улар шу кунгача француз ҳамкасабалари ёрдамида «Томсон» фирмасининг кўчма рангли телевидение станциясини муваффақиятли ишга солиб, мустақил машқ кўрсатувлари олиб бордилар.

Кўрсатувларни ҳозирча ҳафтада бир марта пайшанба ёки сешанба кунлари 30—40 минут давом эттиришни мўлжаллаяпмиз. Йил охиригача биз учун янги телевизион системани яхши ўзлаштириб, программага кўпроқ вақт ажратишга ҳаракат қиламиз.

— Рангли телевидение муносабати билан кўрсатувлар программаси ҳам ортадими?

— Кўрсатувларга бугунги кунда ишлаб турган уч программа асос бўлиб қолаверади. Рангли экранга кўпроқ биринчи программадан вақт ажратишни кўзламоқда.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, биз биринчи галда иш бошлаётган кўчма телевизион станция билан мукаммал ва кенг диапазонли эшиттиришларга эришиш қийин. Ленинграддаги радио-электрон заводида рангли телевидение студиямиз учун керакли комплекс қурилма-ускуналар тайёрланмоқда. Лекин биз охиригача қабул қилиб олишимиз керак бўлган мазкур ускуналарни ўрнатиш учун ҳозирча шароит йўқ. Студия биноси қурилиши сусткашлик билан олиб борилаётгани ҳам яхши бўлмаяпти. «Главташкентстрой»нинг 11- қурилиш трестига қарашли «Висотстрой» бинокорлари ишларни жадаллаштирса бўлади.

— Тошкент кўрсатувлари яна қайси шаҳарларга узатилди?

— Тошкент рангли студияси Москва, Киев ва Тбилисидан кейин 4-ҳисобланса бўлади. Кўрсатувларимизни республика областлари қатори Москва марказий студияси орқали, ҳатто «Интервидение» ва «Евровидение»га узатиш мумкин.

Шундай қилиб бугун Тошкентда рангли телевидение илк марта ўз кўрсатувларини бошлайди. «Зангори экран» — ҳаётимиз кўзгуси. Рангли телевидение ҳам қаҳрамонликка ундовчи сермазмун воқелигимизни, коммунизм ғалабаси йўлида зўр ғайрат кўрсатаётган совет кишиларини янада катта зафарларга руҳлантиришда муҳим омиллардан бўлиб қолади.

Ҳ. НОСИРОВ.

Редактор **М. ҚОРИЕВ.**

ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР

ПЛАНЕТАМИЗДА

МОНГОЛИЯ ХАЛҚ РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ЯГОНА САФДА

Л. РИНЧИН,
МХР ташқи ишлар министри

1921 йилги халқ революциясидан кейин Монголияни тан олган ва у билан тенг ҳуқуқли муносабатлар ўрнатган биринчи давлат Совет Россияси эди. Совет халқи бизга қардошларча беғараз ёрдам кўрсатиб келди ва кўрсатмоқда. Бу эса, Монголия Халқ революцион партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ю. Цеденбал айтганидек, «...монгол халқининг революцион ютуқларини ҳимоя қилишнинг, мамлакат экономикаси ва маданиятини кўтаришнинг, меҳнаткашлар фаровонлигини яхшилашнинг ва республиканинг халқаро обрўйини оширишнинг қудратли омили бўлиб келди».

Ўтган 50 йил давомида республиканинг халқаро обрўйи бениҳоя ўсди. Ҳозир у жаҳоннинг 50 мамлакати билан дипломатик муносабатлар олиб бормоқда, 20 дан зиёд мамлакат билан савдо-сотиқ қилмоқда ва 25 давлат билан маданий алоқалар қилиб турибди. Монголия Халқ Республикаси олтмишта халқаро ташкилотга, шу жумладан БМТга аъзодир.

МХР ташқи сиёсатининг асосий вазифаси, МХРП Программасида ёзилганидек, — мамлакатда социализм ва коммунизм қуриш учун тинч шароитларни вужудга келтиришдан, социалистик лагердаги мамлакатлар билан бирлик, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашдан, капиталистик мамлакатлардаги халқларнинг миллий озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш ва ишчилар синфининг революцион курашига ёрдамлашишдан, умум тинчлик ва хавфсизликни сақлаш ва уни мустаҳкамлашдан иборатдир.

Монголия Халқ Республикаси ташқи сиёсатининг асосий йўналиши СССР билан бузилмас қардошларча дўстликни ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва ривожлантириб боришга қаратилган. 1946 йилда дўстлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида тузилган шартнома ҳамда иқтисодий ва маданий ҳамкорлик тўғрисидаги битим монгол-совет ҳамкорлигини янада ривожлантиришда муҳим роль ўйнади. 1966 йилда КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев бошлиқ Совет Иттифоқи партия-ҳукумат делегациясининг Монголияга қилган сафари пайтида имзоланган дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома ҳам социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг бирлигини, тинчликни ва халқларнинг хавфсизлигини мустаҳкамлашга қўшилган катта ҳисса бўлди.

Бошқа социалистик мамлакатлар билан ҳам бизнинг ҳар томонлама муносабатларимиз ўсиб ва ривожланиб бормоқда. 1962 йилда МХР Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлиб кирди.

Монгол халқи АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги босқинчилик урушини қатъий қораламоқда ва Вьетнам халқининг озодлик курашини қўллаб-қувватлайди. Монголлар бошқа тинчликсевар халқлар билан биргаликда босқинчи қўшинларни Жанубий Вьетнамдан дарҳол олиб чиқиб кетилишини талаб қилмоқда. Шундай қилинсагина Вьетнам халқи ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш имконига эга бўлади. Биз бундан буён ҳам курашаётган Вьетнамга ҳар томонлама ёрдам кўрсатаверамиз.

Монголия Халқ Республикаси ташқи сиёсатининг энг муҳим вазифаларидан бири мустамлака ва қарам халқларнинг миллий-озодлик ҳаракатларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашдан, Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги мустақил давлатлар билан дўстона алоқаларни янада кенгайтиришдан иборат. Бизнинг мамлакатимиз Ғарб давлатларидаги империалистик доираларнинг айби билан вужудга келган уруш ўчоқларини тугатиш учун тинимсиз курашиб келди ва курашмоқда. МХРнинг капиталистик мамлакатларга нисбатан сиёсати турли ижтимоий-иқтисодий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши тўғрисидаги ленинча принципларга асосланади. Биз бундан кейин ҳам капиталистик мамлакатлар билан тенг ҳуқуқлилик асосида, бир-бирини ҳурмат қилиш ва бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик асосида муносабатларимизни давом эттиришга тайёрмиз.

Тинчликни мустаҳкамлаш ва халқаро хавфсизликни таъминлашдан манфаатдор бўлган Монголия Халқ Республикаси СССР билан ГФР ва Польша билан ГФР ўртасидаги шартномаларнинг имзоланишини табриклади. Монголия дунёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун тинчликсевар халқларнинг курашига қўшилиб ,халқаро прогрессив ташкилотларнинг ишларида актив қатнашмоқда. У империалистик давлатларнинг агрессив сиёсатига қарши, мустамлакачиликни ва ирқий камситишни тугатиш учун курашмоқда.

Монгол халқи социалистик интернационализм принципларига амал қилиб, бундан буён ҳам социализм қурилишида янгидан-янги ғалабалар сари, тинчлик ва тараққиёт тантанаси сари қардош совет халқлари билан, бошқа социалистик мамлакатлар халқлари билан ягона сафда бораверади.

(АПН).

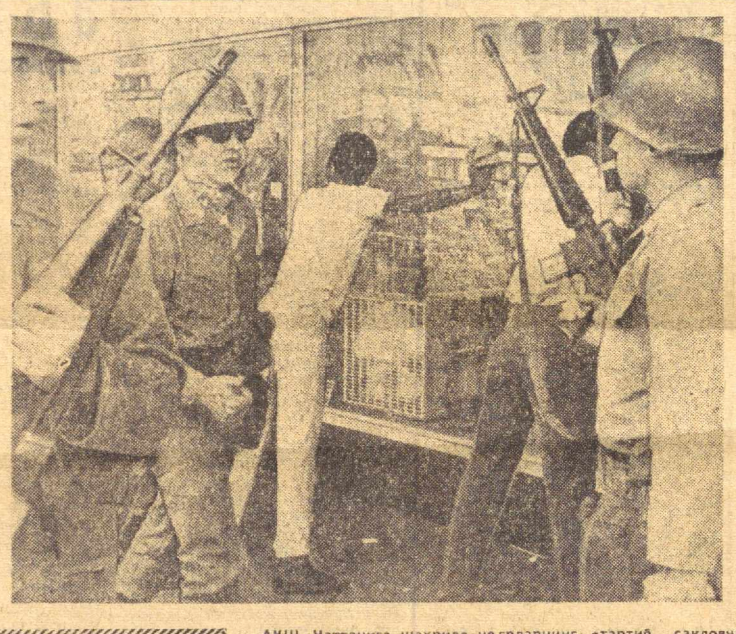

АҚШ. Чаттануга шаҳрида негрларнинг «тартиб сақловчилар» шафқатсизлигига қарши норозилик намойишлари давом этмоқда. Негрлар ва полициячилар ўртасида тўқнашувлар бошланиб кетгач, маъмурлар 2000 дан зиёд миллий гвардиячиларни ишга солишди. Натижада 22 яшар негр Леон Андерсон ўлдирилди ва 19 киши ярадор қилиниб, 300 га яқин киши қамоққа олинди. Суратда: негрлар намойиши қатнашчиларидан уч олиш.

ТАСС фотохроникаси.

Цейлон ҳукуматининг қарори

КОЛОМБО. (ТАСС). Бош министр Сиримаво Бандаранайке бошчилигидаги Цейлон Бирлашган фронт ҳукумати мамлакатининг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш чораларини амалга оширмоқда.

Ҳукумат ҳозирги вақтда чет эл идоралари ва даллол фирмалари фаолиятини текшириш учун комиссия тайинлаб, янги муҳим қадам қўйди. Цейлон жамоатчилиги бу қарорни зўр мамнуният билан кутиб олди.

(ТАСС).

ПОКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ МУРОЖААТИ

КАРОЧИ. (ТАСС). Покистон президенти Яҳёхон радио орқали миллатларга қарата мурожаат қилиб, ҳокимиятни халқ сайланган вакиллар қўлига топшириш планини маълум қилди.

Шу билан бирга президент айтдики, мамлакат конституцияси лойиҳасини ишлаб чиқиш миллий ассамблея зиммасига эмас, балки конституция комитетини ташкил этадиган экспертлар группаси зиммасига юкланади. Президент миллий ассамблея раҳбарлари билан ва турли экспертлар билан фикрлашиб олганидан кейин конституция кучга кириши лозим.

Ҳозирги вазиятни эътиборга олганда, деди президент, ҳокимият халқ сайлаган вакиллар қўлига тахминан 4 ойдан кейин топширилади. Шу мақсадда мамлакатда миллий ассамблеяга ва вилоят мажлисларига қўшимча сайлов ўтказилади.

Яҳёхон яна қуйидагиларни айтди: Вужудга келган вазиятни эътиборга олганда, Марказий ҳукумат ва вилоят ҳукуматлари бир қанча вақт мобайнида «ҳарбий ҳолат тўғрисидаги қонунни ҳимоя қилиш шиори остида» иш кўрадилар. «Қонун ва тартиб тикланиб, ҳукуматнинг турли органлари тўла куч билан ишга киришганларидан кейингина ҳокимиятни топширишдан иборат планимни амалга ошириш мумкин бўлади».

Президент сўзининг охирида мамлакат гарчи катта иқтисодий қийинчиликларни бошдан кечираётган бўлса ҳам, ҳукумат бу проблемаларни ҳал этишнинг турли чораларини кўрмоқда, деб таъкидлади. (ТАСС).

СИЁСИЙ МАҲБУСЛАРНИНГ АҲВОЛИ ОҒИР

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Парагвайдаги сиёсий маҳбусларнинг қариндош-уруғлари либерал-радикаллар партиясининг органи «Радикаль» газетаси орқали мамлакатдаги врачларга мурожаат қилдилар ва сиёсий маҳбуслар учун жуда зарур бўлган медицина ёрдами кўрсатишларини ўтиниб сўрадилар.

Кейинги вақтларда Парагвайдаги сиёсий маҳбусларнинг аҳволи анча оғирлашди. Матбуот норозилик билдириш юзасидан очлик эълон қилган сиёсий маҳбуснинг ўлганлиги тўғрисида хабар беришга ҳам мажбур бўлди.

Стресснер ҳокимияти сиёсий маҳбусларнинг оғир шароитда яшаётганлигига қарши норозилик садоси тўғрисида лом-мим демасликка ҳаракат қилмоқда. Либерал-радикаллар партиясининг раиси Эфраин Кардосо сиёсий маҳбусларга шафқатсиз муомала қилинаётганлигига маъмурларнинг эътиборини жалб этди. Парагвай ички ишлар министри Сабино Монтанаро сиёсий маҳбусларнинг иши қайтадан кўриб чиқилмоқда ва баъзилари бўшатиб юборилади, деди. Аммо сиёсий маҳбуслардан бирортаси ҳам бўшатиб юборилганлиги жамоатчиликка маълум эмас.

МУҲИМ ТАДБИРЛАР

АДДИС-АБЕБА. Африка Бирлиги Ташкилоти халқаро майдонда бир қанча муҳим тадбирларни амалга ошириш ниятидадир. Бу тадбирлар Умумафрика анжуманларининг қарорлари ва резолюцияларини амалга оширишга ёрдам беради. Африка Бирлиги Ташкилотининг Бош секретари Диалло Телли бу ерда ўтказилган матбуот конференциясида шу тўғрида гапирди. Диалло Телли матбуот конференциясида Африка Бирлиги Ташкилоти Бош секретариатининг бир қанча ҳужжатларини ўқиб берди.

Африка Бирлиги Ташкилоти Ассамблеясининг топшируvига биноан деди Диалло Телли, бу ташкилотнинг раиси, Мавритания президенти Моктар Ульд Дадда комитет тузди. Бу комитет Яқин Шарқ танглигини бартараф қилиш йўлларини қидириб топиш билан шуғулланади.

Эфиопия, Либерия, Камерун, Фил Суяги Соҳили, Сенегал, Мавритания, Танзания, Кения, Конго Демократик Республикаси ва Нигерия давлатларининг бошлиқлари аъзо бўлган бу комитет Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 22 ноябрь резолюциясини амалга оширишга ёрдам беради.

Африка Бирлиги Ташкилоти Бош секретари қуйидагиларни маълум қилди: Африка Бирлиги Ташкилотининг Моктар Ульд Дадда бошчилигидаги делегацияси Бирлашган Миллатлар Ташкилотига юборилади. Моктар Ульд Дадда Намибия масаласи ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 1966 йил октябрь ойида қабул қилган ва Жанубий Африка Республикасининг Намибияни бошқариш мандатини бекор қилган резолюциясини тезликда амалга ошириш йўллари тўғрисида Африка Бирлиги Ташкилотининг фикрини баён қилади.

(ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — МОСКВА. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — Мультфильм. 18.10 — Ахборот. 18.35 — **Бонивурнинг қалби** (бадиий фильм). 19.30 — «Актёрлар ва роллар». Ўзбекистон ССР халқ артисти Аҳмаджон Файзиев. 20.45 — Ахборот. 21.00 — Тошкентда рангли телевидениенинг очилиши. Тажриба кўрсатуви. 21.40 — Илмий коммунизм мактаби. 21.55 — Киносаёҳатчилар альманахи. 22.20 — ОЛТИН ВОДИЙ.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.25 — МОСКВА. 17.30 — **Тўрт танкчи ва ит** (бадиий фильм). 18.30 — Бадиий ўқиш. 19.00 — Концерт. 19.30 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Янгиликлар. 20.10 — Дўстлик фестивали. 20.40 — **Жамила** (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — ТОШКЕНТ. Балет кечаси. 18.40 — **Дадил қадам** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 20.20 — Врач маслаҳати. 20.30 — Ҳужжатли фильм. 21.50 — **Дадил қадам** (бадиий фильмнинг 2-серияси).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Цирк пардаси ортида — «ЎЗБЕКИСТОН», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Асосий зарба (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Ҳалок бўлган жавоб беради — «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «МОСКВА» (тоқ соатларда).

Ҳалоскорлик (1-2 серия, кеч соат 8 яримда). **Шер ҳамлага ҳозирланмоқда** (эрталаб соат 10, кундуз 11.45, 1.30, 3.15, 5 ва кеч 6.45 минутда): — «ЧАЙКА».

Том Жонс (2 серия, кундуз соат 12 ярим ва кеч 9 да). **Денгиз қўшиғи** (кундуз соат 11, 3, 4 ярим, кеч 6 ва 7 ярмида-: — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ».

Одам — амфибия (эрталаб соат 10, кундуз 5 ярим ва кеч 7 да). **Тошдаги достон** (2 серия, ўзбек тилида, кундуз соат 12, 3, кеч 9 да): — «КУКЧА».

Чегарада отилган ўқ — ҲАМЗА номли (жуфт соатларда).

Лочин изидан, Оқ бўрилар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Гитарали қаллоб — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 11, 1 ярим, 4, кеч 7 ва 9да).

Ярим соатлик мўъжиза — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ МИКРОБИОЛОГИЯ БЎЛИМИ лабораториялар бўйича вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кичик илмий ходимлар: ферментология, энзимолог (ферментлар билан ишлаш бўйича), химик (химиявий липидлар билан ишлаш бўйича);

лаборатория мудири (фан доктори ва кандидати): тупроқ микробиологияси.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-ГСП, Академия шаҳарчаси.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ҳунар-техника таълими бўйича Давлат комитети ТОШКЕНТ ШАҲАР 40-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ 1971-1972 ўқув йилига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати—1-2 йил.

Билим юрти қуйидаги насблар бўйича малакали мутахассислар тайёрлайди: станокчи-дурадгорлар ва дурадгорлар, шофёрлар, автослесарлар (ўқиш муддати бир йил), **слесар-сантехниклар** (ўқиш муддати икки йил).

Тўлиқсиз ўрта ва ўрта маълумотли 14—17 ярим ёшли ўсмиринлар қабул қилинади.

Ўқувчилар давлат ҳисобидан махсус кийим-бош ва форма кийимлари билан ҳамда кунига уч маҳал иссиқ овқат билан таъминланадилар.

Билим юртини тугатганлар Тошкент шаҳридаги қурилишларда, мебель фабрикаларида, ёғочсозлик заводларида мутахассисликлари бўйича ишлайдилар.

Бошқа жойдан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Машғулотлар 1 сентябрдан бошланади.

Кирувчилар: билим юрти директори номига ёзилган ариза, паспорт ёки туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, турар жойидан справка, соғлиги ҳақида справка, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, 6 дона фотосурат (3х4 сантиметр)ларни топширишлари шарт.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Луначарский шоссеси, 69-уй, телефон 66-09-96.

А. НАВОИЙ НОМИДАГИ САМАРҚАНД ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ **вакант вазифаларга**

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кафедра мудирлари: рус тили ўқитиш методикаси ва программали таълим, функционал анализ, ҳисоблаш математикаси, юқори курсларда инглиз тили назарияси ва практикаси, паст курсларда инглиз тили, юқори курсларда француз тили назарияси ва практикаси, паст курсларда француз тили, юқори курсларда немис тили назарияси ва практикаси, паст курсларда немис тили.

КОНКУРСДА профессорлар, доцентлар, фан докторлари ва кандидатлари қатнашишлари мумкин.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Мурожаат учун адрес: Самарқанд шаҳар, М. Горький хиёбони, 15-уй.

Ўзбекистон ССР Прокуратураси коллективи Янгийўл район прокурори З. Ғуломовга отаси

Ғуломхўжа САИДХЎЖАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Узсельавтотрест» коллективи «Узсельавтотрест» бошқарувчиси Н. Ғ. Ғуломовга отаси

Ғуломхўжа САИДХЎЖАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26. Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 331218. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424. Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро — 3—31—42. Қарши — 38—42. Нукус — 42—62. Самарқанд — 31—972. Термиз — 54—01. Урганч — 34—55. Фарғона — 4-29-44. Гулистон — 22-09.

А. — 150. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Р. 04218.